

Впровадження відновного правосуддя до правової системи України

**Змістовний звіт
2003 - 2004**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ЗМІСТОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ	5
Встановлення партнерських стосунків	5
Формування професійної спільноти ведучих програм примирення	7
Навчання ведучих програм примирення (медіаторів)	7
Служба розв'язання конфліктів Українського Центру Порозуміння	7
Підвищення кваліфікації	7
Етичні засади діяльності	8
Механізми функціонування програм примирення	9
Робота в регіонах	10
Інституціоналізація програм відновного правосуддя	11
Інтернет ресурси	12
Видання та публікації	13
Оцінка моделі програми відновного правосуддя	14
ЗАГАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ	18
ДОДАТКИ	
<i>Додаток 1</i> Результати анкетування учасників семінару для слухачів Академії прокуратури при Генеральній Прокуратурі України	19
<i>Додаток 2</i> Угода про співпрацю з Дарницьким районним судом м. Києва	21
<i>Додаток 3</i> Положення про Службу розв'язання конфліктів Українського Центру Порозуміння	23
<i>Додаток 4</i> Контракт волонтера Українського Центру Порозуміння	25
<i>Додаток 5</i> Зразки інформаційних листів до потерпілого, правопорушника та судді	26
<i>Додаток 6</i> Етичний кодекс медіатора Українського Центру Порозуміння	29
<i>Додаток 7</i> Опис механізму співпраці з районним відділом управління Міністерства внутрішніх справ	32
<i>Додаток 8</i> Опис механізму співпраці з районною прокуратурою	34
<i>Додаток 9</i> Опис механізму співпраці з районним судом	36

<i>Додаток 10</i>	Опис механізму співпраці з районною службою у справах неповнолітніх	39
<i>Додаток 11</i>	Експертна оцінка розроблених механізмів співпраці	41
<i>Додаток 12</i>	Зразок договору про співпрацю Луганської обласної групи медіації та служби у справах неповнолітніх	44
<i>Додаток 13</i>	Матеріали конференції «Формування української моделі відновного правосуддя» (див. http://www.commonground.org.ua/20051002_RJConf.html)	
<i>Додаток 14</i>	Публікації з питань відновного правосуддя	46
<i>Додаток 15</i>	Статистика відвідувань сайту «Практика вирішення конфліктів»	47
<i>Додаток 16</i>	Супровідні документи програми примирення та інструменти збору інформації для оцінки	48
<i>Додаток 17</i>	План оцінки й моніторингу української моделі програми примирення потерпілих і правопорушників	62
<i>Додаток 18</i>	Статистика роботи з кримінальними ситуаціями в рамках програми примирення потерпілих та правопорушників (м. Київ)	63
<i>Додаток 19</i>	Оцінка підготовчого періоду (премедіації) та процедури примирення (медіації) учасниками програми	68
<i>Додаток 20</i>	Аналіз звітів медіаторів про проведені попередні зустрічі та процедуру примирення	71
<i>Додаток 21</i>	Фінансова діяльність щодо впровадження програм відновного правосуддя (2003-2004 роки)	73

ВСТУП

З початку здобуття незалежності Україна зіткнулась з низкою економічних та правових проблем, які були доповнені відсутністю розвинутого громадянського суспільства. З розпадом Радянського Союзу контроль держави над життям громадян суттєво зменшився, проте індивідуальна відповідальність кожного члена суспільства, яка мала прийти на зміну тотальному контролю держави, була слабкою. До того ж, рівність усіх громадян перед законом, як важливий елемент громадянського суспільства, забезпечено не було.

У спадок від Радянського Союзу Україна отримала ще й високий рівень ув'язнень. За офіційною статистикою, в Україні більше ніж 200 тисяч людей утримуються у 179 виправних закладах і ще 134 тисячі знаходяться під наглядом правоохоронних органів. У 2003 році в Україні кількість осіб, позбавлених волі, становила 406 осіб на 100 000 населення.

Українська влада намагається побороти цю проблему шляхом гуманізації Кримінального Кодексу, зменшення термінів ув'язнення, а також стимулюючи співпрацю між виправними закладами та громадськими організаціями з метою реабілітації засуджених. Проте ці заходи не можуть повністю вирішити проблему злочинності та збільшення тюремного населення – необхідно переглянути сам спосіб реагування на злочин.

Провідні кримінологи у всьому світі зазначають, що більшість правових систем, які побудовані на каральному підході до злочину, не спроможні досягти поставлених перед ними цілей реабілітації та реінтеграції злочинців, а також адекватно реагувати на потреби потерпілих від злочинів.

З іншого боку, в багатьох країнах світу вже протягом 25 років розвивається новий підхід реагування на злочин – відновне правосуддя (Restorative Justice). Цей підхід базується на принципах усунення завданої потерпілому емоційної, матеріальної та фізичної шкоди, та прийнятті правопорушником відповідальності за скоєне, що особливо актуально для неповнолітніх. Серед інших, ефективність відновного правосуддя вже визнано такими країнами як Нова Зеландія, Норвегія, Німеччина, Франція та Польща, що законодавчо включили програми відновного правосуддя до кримінального процесу, як альтернативу чи доповнення до системи правосуддя.

Одним з інструментів відновного правосуддя є програма примирення потерпілих та правопорушників (або медіація у кримінальних справах). Її метою є налагодження діалогу між потерпілим та правопорушником для того, щоб забезпечити:

- відновний підхід до розв'язання конфлікту, в процесі якого потерпілий та правопорушник активно залучаються задля усунення (наскільки це можливо) шкоди, спричиненої злочином;
- можливість як для потерпілого так і для правопорушника обговорити наслідки злочину, висловити свої почуття, отримати відповіді на свої запитання;
- можливість потерпілому та правопорушнику укласти взаємоприйнятну угоду про те, яким чином може бути усунено шкоду, завдану злочином.

З метою запровадження новітніх підходів у здійсненні правосуддя задля його гуманізації та орієнтації на учасників кримінальної ситуації, відновлення порушених прав потерпілого та громади, сприяння ресоціалізації правопорушника, Український Центр Порозуміння впродовж 2003-2005 років реалізовує проект "Впровадження відновного правосуддя до правової системи України".

Необхідність впровадження відновного правосуддя у кримінальне судочинство зумовлене наступними чинниками:

- невинним зростом злочинності, зокрема збільшення чисельності неповнолітніх правопорушників;
- каральним підходом до здійснення правосуддя, успадкованим від радянського режиму;
- відсутністю належного нормативно-правового забезпечення для регулювання кримінальних відносин;
- складною економічною ситуацією, що призводить до збільшення рівня злочинності.

Реалізація проекту щодо впровадження відновного правосуддя в Україні спрямована не лише на формування моделі програми примирення потерпілих і правопорушників, але й має на меті змінити підходи до розуміння злочину та кримінального судочинства.

Цей звіт покликаний поінформувати про результати та досягнення у сфері реалізації проекту з впровадження відновного правосуддя. У першій частині звіт містить інформацію про напрямки та види діяльності, здійсненні за проектом, а також найближчі плани УЦП щодо продовження діяльності у напрямку інституціоналізації відновного правосуддя в українському законодавстві. До другої частини звіту включені додатки, що інформаційно та змістовно його доповнюють.

ЗМІСТОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ВСТАНОВЛЕННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ

Для забезпечення довготермінових результатів реалізації проекту та створення умов для активного розвитку програм відновного правосуддя, встановлення контактів з системою правосуддя та структурами, які працюють з наслідками злочину, є вкрай необхідним. Тому, особливу увагу було приділено саме налагодженню партнерських стосунків з судовою системою, правоохоронними органами, науковими закладами та організаціями, які зацікавлені в розвитку програм примирення.

На початок 2003 року Український Центр Порозуміння вже мав певний авторитет серед представників правової системи завдяки наявності досвіду впровадження медіації в цивільних справах¹. Більш широкому інформуванню громадськості також сприяли презентаційні семінари Дитячого Християнського Фонду - вони висвітлювали відновне правосуддя та процедури сімейних конференцій, як можливі підходи та практичні процедури в Україні.

В цей же період було встановлено партнерські стосунки з Польським Центром Медіації. Співпраця з досвідченою польською громадською організацією допомогла в подальшому забезпечити можливість ознайомлення з польським досвідом розвитку ювенальної юстиції та інституціоналізації відновного правосуддя для українських медіаторів, суддів, прокурорів, науковців та представників громадських організацій.

Протягом січня - березня 2003 року було встановлено контакти з Верховним Судом України, Міністерством внутрішніх справ (головне слідче управління), Генеральною Прокуратурою України, Академією суддів України, Академією прокуратури України, Київською міською службою у справах неповнолітніх, а також з Дарницьким та Деснянським районними судами м. Києва.

В квітні 2003 року було проведено презентацію з програм примирення для Міністерства внутрішніх справ, на якому також було представлено та обговорено можливі механізми співпраці.

В цьому ж місяці відбулись навчальні семінари з альтернативних підходів до вирішення конфліктів для слухачів Академії прокуратури України при Генеральній Прокуратурі України. Аналогічні заходи було проведено для слухачів Академії суддів України, як для новопризначених суддів районних судів, так і для суддів у цивільних справах. Під час семінарів судді проявили зацікавленість не лише до впровадження медіації, але й до процесу здобуття практичних навичок розв'язання конфліктів.²

Завдяки листу, підготованому в липні 2003 року Верховним Судом України, який рекомендував судам впроваджувати у своїй діяльності програми примирення потерпілих та правопорушників, було проведено презентації для Дарницького та Деснянського районних судів м. Києва. Було укладено угоду про співпрацю між Українським Центром Порозуміння та Дарницьким районним судом³, завдяки якій було налагоджено механізм передачі справ до програми примирення, накопичено практику роботи з учасниками кримінальних ситуацій в Києві.

За ініціативи адміністрації Академії прокуратури при Генеральній прокуратурі України в травні 2003 для офіцерів, що займаються розслідуваннями кримінальних злочинів, було проведено презентації про можливості застосування відновного підходу до таких правопорушень.

¹ Детальніше про це можна дізнатись шляхом ознайомлення з резолюціями конференцій, проведених у 1999 та 2000 роках, які розміщено на сайті "Практика розв'язання конфліктів" (http://www.commonground.org.ua/dld/doc/Resol_UaUSconf_rus.pdf, http://www.commonground.org.ua/dld/doc/Rec_ADRconf_ukr.pdf)

² Результати анкетування учасників семінару подано у Додатку 1

³ Договір подано у Додатку 2

Восени 2003 року було проведено презентацію програми відновного правосуддя на семінарі «Формування системи ювенальної юстиції в українському судочинстві», що було організовано спільно Всеукраїнським комітетом захисту дітей і Верховним Судом України. Учасниками семінару були судді Верховного Суду України, судді апеляційних та місцевих судів, адвокати, представники Міністерства юстиції України та Державного Департаменту України з питань виконання покарань. Окремі учасники семінару виявили зацікавленість у співпраці щодо впровадження програм відновного правосуддя, що потім втілилось у тісну співпрацю з суддями Верховного Суду України та стало основою для налагодження контактів з Міністерством юстиції України.

У листопаді того ж року було також встановлено партнерські стосунки з Міністерством України у справах дітей, сім'ї та молоді та, за їхнім запрошенням, проведено презентацію програм примирення потерпілих і правопорушників на семінарі-наradі з питань попередження бездоглядності, профілактики правопорушень та соціальних прав захисту дітей, організованому спільно з Державним Департаментом України з питань виконання покарань.

Результатом проведених заходів стало налагодження більш тісної співпраці з Державним Департаментом України з питань виконання покарань. Взаємна зацікавленість у запровадженні інноваційних методів роботи з правопорушниками знайшла своє втілення у спільному проєкті з гуманізації кримінального судочинства шляхом досудової підготовки матеріалів та реалізації програм примирення потерпілих та правопорушників.

У 2004 році було налагоджено співпрацю зі Службою у справах неповнолітніх Подільського району м. Києва, на підставі якого координатор Служби розв'язання конфліктів Українського Центру Порозуміння бере участь у щотижневих засіданнях, присвячених розгляду питань соціального захисту неповнолітніх та профілактики здійсненню ними правопорушень, отримує інформацію про кримінальні ситуації, де правопорушником виступає неповнолітній.

Український Центр Порозуміння є активним учасником засідань Робочої групи при Верховному Суді України із розробки концепції системи ювенальної юстиції в Україні, до складу якої входять також представники Міністерства юстиції України, Генеральної Прокуратури України, Міністерства України у справах дітей, сім'ї та молоді, ЮНІСЕФ та Всеукраїнського комітету захисту дітей. Створення концепції ювенальної юстиції дозволить не лише більш відповідально ставитися до проблем дітей, але й дозволить закріпити ідеї відновного правосуддя та закласти підвалини для функціонування програм примирення потерпілих та неповнолітніх правопорушників.

З Міністерством юстиції України наразі досягнута домовленість про створення міжвідомчої робочої групи для оцінки результатів експериментального впровадження програм відновного правосуддя та розробки нормативно-правової бази для подальшого розвитку практики застосування програм примирення (медіації) у правовій системі України.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПІЛЬНОТИ ВЕДУЧИХ ПРОГРАМ ПРИМИРЕННЯ

Навчання ведучих програм примирення (медіаторів)

Першу групу учасників для навчання навичкам проведення програм примирення потерпілих та правопорушників, понад 20 осіб, було сформовано протягом січня 2003 року. Потенційних медіаторів було обрано під час співбесіди, зважаючи наявність в них особистісних якостей, необхідних для роботи з учасниками кримінальних ситуацій, а саме емпатії, вміння слухати, бачити та аналізувати проблему, неупередженість, зрілість світосприйняття. Одним з критеріїв відбору було також сповідування принципів відновного правосуддя та намір в подальшому проводити програми примирення на волонтерських засадах в межах проекту. Перший тренінг з базових навичок проведення програм примирення потерпілих та правопорушників було проведено 22-25 лютого 2003 року. Окрім українських фахівців до тренерської команди були також запрошені досвідчені тренери та медіатори Польського Центру Медіації – Яніна Валюк та Анджей Бонашек.

Наступний тренінг з базових навичок проведення програм примирення було організовано 17-20 липня 2004 року для представників партнерських організацій з регіонів України, в яких починали розвиватись програми відновного правосуддя. Учасників тренінгу було обрано з серед 44 кандидатів. Таким чином, для подальшої роботи у Криму, Івано-Франківську, Харкові, Луганську, Львові та Києві підготовку пройшли ще 20 ведучих програм примирення. Багатим практичним досвідом з майбутніми медіаторами поділився Роберт Кашчишин, Гданськ, Польща, у доробку якого понад 200 справ.

Служба розв'язання конфліктів Українського Центру Порозуміння

Службу розв'язання конфліктів⁴ було створено у лютому 2003 року, як під структурний підрозділ Українського Центру Порозуміння. До неї увійшли волонтери-медіатори⁵, що пройшли відповідне навчання. Метою створення Служби було згуртування практиків з вирішення конфліктів та надання їм повноважень самим визначати необхідні кроки щодо свого професійного розвитку, розробки необхідних інструментів для роботи зі сторонами конфлікту, розвитку практики програм примирення.

Завдяки роботі Служби проводились щотижневі зустрічі волонтерів-медіаторів, було створено етичний кодекс медіатора Українського Центру Порозуміння, розширювалося коло потенційних медіаторів та осіб, що поділяють альтернативні підходи до вирішення конфліктів, розроблялись інформаційні матеріали про програми примирення та необхідні інструменти у роботі з учасниками кримінальної ситуації, у тому числі професійні навички та належні супровідні документи.

Підвищення кваліфікації

На базі Служби розв'язання конфліктів періодично проводяться зустрічі волонтерів-медіаторів з метою підвищення їхнього фахового рівня. На зустрічах аналізуються випадки з практики, спільно знаходяться рішення щодо вирішення складних питань, пов'язаних з проведенням зустрічей між потерпілим та правопорушником, обговорюються поточні плани.

Зокрема, було проведено навчальні зустрічі, присвячені попередній роботі з учасниками кримінальної ситуації, особливостям проведення попередніх зустрічей з потерпілими та правопорушниками, роботі з емоціями учасників кримінального конфлікту, вивченню факторів, які допомагають медіатору під час роботи з потерпілими та правопорушниками. Окремою темою стало поглиблення знань медіаторів у питаннях кримінального судочинства, а саме правилах та рамках судового розгляду кримінальних справ, процесу порушення кримінальної справи та її провадження.

⁴ Положення про Службу розв'язання конфліктів Українського Центру Порозуміння подано у Додатку 3.

⁵ Контракт волонтера подано у Додатку 4.

Окремими напрямком діяльності служби також стала розробка супровідних документів: інформаційних листів до потерпілого та правопорушника, реєстраційних карток, які пізніше стали основою для розробки оціночних матеріалів, та форма листа до судді про проведену по справі роботу⁶.

Важливим аспектом став моніторинг навичок медіаторів. Він проводився шляхом участі медіаторів-волонтерів у рольових іграх та аналізу виконання завдань медіації під час цього процесу. Результатом цих процесів стала розробка експериментальної матриці оцінки навичок медіаторів.

31 січня - 1 лютого та 29 лютого - 1 березня 2004 року проводились тренінги тренерів для медіаторів Українського Центру Порозуміння з метою вдосконалення їхніх тренерських навичок. Потреба такого навчання постала через поширення практики відновного правосуддя не лише в Києві, але й в регіонах України, а відтак виникла необхідність навчання більшої кількості медіаторів та спеціалістів з проведення таких тренінгів.

З метою підвищення фахового рівня ведучих програм примирення було проведено ряд інших заходів. Так, 26-28 квітня 2004 р. було проведено тренінг для медіаторів Українського Центру Порозуміння за участю тренера міжнародної кваліфікації Марка Янга.⁷ Учасники мали змогу зміцнити свої навички щодо розв'язання кримінальних ситуацій, в яких потерпілому було нанесено значну матеріальну шкоду.

З 13 по 19 грудня 2004 року відбулась тижнева поїздка українських волонтерів, які працюють у рамках Програми примирення потерпілих та правопорушників (медіації), до Польщі. Цей навчальний тур було організовано спільно з Польським Центром Медіації з метою практичного ознайомлення з польським досвідом впровадження та проведення медіацій, здобуття нових навичок у сфері розв'язання кримінальних ситуацій шляхом медіації. Результатами цього заходу стало підвищення рівня практичних навичок та теоретичних знань учасників, налагодження зв'язків з польськими представниками правової системи та недержавних організацій, удосконалення діючих в Україні моделей відновного правосуддя.

У серпні 2004 року, за ініціативи учасників другого тренінгу з базових навичок проведення програм примирення, було створено дискусійний лист "Розвиток відновного правосуддя в Україні". Його учасниками є 20 практиків програм примирення з різних регіонів України та Києва. В дискусійному листі піднімаються актуальні питання щодо методів та шляхів налагодження взаємодії з інституціями правової системи, аналізуються випадки з практики, розглядаються можливості використання різних інформаційних ресурсів з питань програм примирення та відновного правосуддя. Регулярність повідомлень у дискусійному листі в середньому становить 2-3 рази на тиждень. Цей ресурс для підвищення кваліфікації медіаторів та обміну досвідом наразі активно розвивається.

Етичні засади діяльності

Довіра учасників кримінальної ситуації та представників судової системи до процесу медіації залежить не лише від професійних якостей медіатора, але й від цінностей, які він сповідує у своїй роботі. Успіх медіації визначається рівнем довіри її учасників як до самого процесу, так і до медіатора. Це зумовлює наявність високих вимог до діяльності ведучих програм примирення, до їхніх особистих якостей та цінностей, яких вони дотримуються. Саме для окреслення необхідних вимог до діяльності медіатора та забезпечення, таким чином, умов для якісної роботи, волонтерами Служби розв'язання конфліктів та фахівцями Українського Центру Порозуміння у 2003 році було розроблено етичний кодекс медіатора. Це стало першою спробою встановлення стандартів діяльності медіаторів, визначення етичних норм та професійних цінностей⁸.

⁶ Зразки листів та інших супровідних документів подано у Додатках 5, 16.

⁷ Марк Янг, президент міжнародної організації Rational Games Inc.

⁸ Етичний кодекс медіатора Українського Центру Порозуміння подано у Додатку 6.

МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОГРАМ ПРИМИРЕННЯ

Розвиток програм примирення та їхнє практичне впровадження зумовлює не лише необхідність співпраці з інституціями правової системи, але й розробку прийнятних та ефективних механізмів співпраці.

Впродовж звітнього терміну Українському Центру Порозуміння вдалось налагодити тісну співпрацю з Дарницьким районним судом та Подільською районною Службою у справах неповнолітніх у м. Києві, що дало змогу регулярно отримувати інформацію про кримінальні справи та проводити зустрічі між потерпілими та правопорушниками. Відтак, було розроблено та апробовано механізми співпраці з судом та службою у справах неповнолітніх⁹.

Розроблені механізми співпраці окреслюють умови, на яких представник Українського Центру Порозуміння може отримувати інформацію про учасників кримінальної ситуації, опис роботи по справі, яка проводиться в рамках програми примирення, можливості долучення результатів зустрічі потерпілого та правопорушника до матеріалів кримінальної справи, та можливі юридичні наслідки. Обов'язковою умовою участі потерпілого і правопорушника у програмі примирення є їхня добровільна згода та суворе дотримання медіаторами Українського Центру Порозуміння та координатором програми примирення принципів конфіденційності.

Окрім цих документів, було також розроблено можливі механізми співпраці з районною прокуратурою та районним відділом управління міністерства внутрішніх справ,¹⁰ які на жаль поки що не застосовуються через відсутність реальних партнерських стосунків з цими установами на рівні практичного застосування програм примирення.

За ініціатииви Українського Центру Порозуміння описані механізми впровадження програм примирення було оцінено з точки зору відповідності їх законодавству України. Експертну оцінку було надано Академією прокуратури при Генеральній прокуратурі України¹¹.

⁹ Детальний опис механізмів співпраці з районним судом та районною службою у справах неповнолітніх подано у Додатках 7, 8.

¹⁰ Відповідні документи розміщено у Додатках 9, 10.

¹¹ Висновок щодо відповідності чинному законодавству України розроблених Українським Центром Порозуміння механізмів впровадження програм примирення подано у Додатку 11.

РОБОТА В РЕГІОНАХ

Розроблена на початковому етапі модель програми примирення потерпілих та правопорушників, що діяла в Києві, з 2004 року почала поширюватись у регіони України. Зараз відновне правосуддя активно розвивається у АР Крим, містах Івано-Франківську, Львові, Харкові та Луганську.

Розвиток партнерських стосунків між організаціями, які проводять програми примирення, та інституціями системи правосуддя в регіонах проходить по-різному. Так, правозахисна організація сиріт “Віра в майбутнє”, яка діє в Івано-Франківську, з метою розвитку програм примирення в цьому регіоні співпрацює з Головою міського суду, наразі узгоджуючи оптимальний механізм співпраці. Водночас, спроби встановити контакт з міською прокуратурою та управлінням внутрішніх справ поки не мали вагомих результатів. З іншого боку, зацікавлення у програмах відновного правосуддя проявила міська служба у справах неповнолітніх, тож було досягнуто домовленості про надання інформації щодо кримінальних ситуацій. Встановлюючи партнерські стосунки з правовою системою, “Віра в майбутнє” проводить також активну роботу по розвитку практики програм примирення та поширенню ідеї відновного підходу в регіоні.

У Луганську Українським Центром Порозуміння та Луганською обласною групою медіації за підтримки Служби у справах неповнолітніх Луганської облдержадміністрації було організовано одноденний семінар присвячений впровадженню відновного правосуддя. Учасниками семінару були фахівці служб у справах неповнолітніх, кримінальної міліції у справах неповнолітніх, соціальних служб для молоді. Окрім того, у вересні 2004 року спільно з Управлінням кримінально-виконавчої інспекції у Луганській області було проведено семінар “Впровадження програм примирення потерпілих та правопорушників у правову систему України” для інспекторів кримінально-виконавчої інспекції. Результатами проведення цих заходів стало підписання угоди про співпрацю між Луганською обласною групою медіації та чотирма місцевими службами у справах неповнолітніх¹².

В Харкові 50 суддів Харківського апеляційного суду та районних судів взяли участь у семінарі “Відновне правосуддя: механізм співпраці між державою та громадськістю”, який було проведено спільно Українським Центром Порозуміння та Академією суддів України. Окрім того, партнерами Центру у Харкові – громадською організацією “Молодь за демократію” – було організовано триденний семінар “Ювенальна юстиція: співпраця між державою та громадськістю задля захисту дітей”. Зацікавлення у програмах примирення потерпілих та правопорушників було проявлено з боку Дергачівського районного суду м. Харкова, адміністрація якого налаштована на підписання договору про співпрацю з метою впровадження програм примирення потерпілих та правопорушників.¹³

У Криму місцевим офісом Українського Центру Порозуміння було встановлено партнерські стосунки з суддями місцевих судів та розроблено механізми співпраці. Також досягнуто попередні домовленості про співпрацю з Республіканським національним комітетом у справах сім’ї та молоді. Практика програм примирення потерпілих та правопорушників активно розвивається в смт Красногвардійському, де налагоджено співпрацю з місцевою держадміністрацією, районним судом та службою у справах неповнолітніх. Варто зазначити, що саме там Агенцією міжрегіонального розвитку «Гармонія» практично впроваджується найоптимальніший механізм програм примирення, який передбачає можливість для отримання інформації про справи безпосередньо від судді. Як свідчить практика, такий механізм значною мірою позитивно впливає на розвиток програм відновного правосуддя¹⁴.

У Львові Українським Центром Порозуміння разом з міською адміністрацією та службою у справах неповнолітніх було проведено всеукраїнську науково-практичну конференцію “Профілактика бездоглядності, жебрацтва та злочинності серед дітей. Нові підходи та перспективи” та семінар “Програми відновного правосуддя як засіб попередження злочинності серед неповнолітніх”. Водночас, партнерські стосунки було налагоджено з НДО “Жіночі перспективи”, Асоціацією посередників у справах родини та кафедрою соціології та соціальної роботи університету “Львівська політехніка”.

¹² Зразок договору подано у Додатку 12.

¹³ Докладніше про механізм впровадження програм примирення у Харкові можна прочитати у матеріалах конференції “Формування Української моделі відновного правосуддя”, які подано у Додатку 13.

¹⁴ Докладніше про механізм впровадження програм примирення в Красногвардійському можна прочитати у матеріалах конференції “Формування української моделі відновного правосуддя”, які подано у Додатку 13.

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ

В процесі реалізації проекту стало зрозуміло, що програми відновного правосуддя повинні стати частиною правової системи України. Для того, щоб цього досягти, відновний підхід та, зокрема, програми примирення потерпілих та правопорушників, мають бути визнані як офіційний державний та законний підхід у роботі з певною категорією кримінальних справ. Тому, модель відновного правосуддя, яка формується в Україні, повинна також оцінюватись і представниками правової системи. Для цього Українським Центром Порозуміння за підтримки Верховного Суду України, Академії суддів та Міністерства юстиції України були проведені оціночний семінар "Впровадження відновного правосуддя в Україні" (лютий 2004 р.) та міжнародна конференція "Формування української моделі відновного правосуддя"¹⁵ (лютий 2005 р.).

У семінарі "Впровадження відновного правосуддя в Україні" взяли участь представники органів прокуратури, судової системи, Державного Департаменту України з питань виконання покарань, Міністерства юстиції, Кримінальної міліції у справах неповнолітніх, громадських організацій. На семінар також були запрошені представники системи правосуддя та громадських організацій з Польщі, Росії та Молдови які займаються розвитком і впровадженням програм примирення у своїх країнах. Учасники семінару ознайомилися з теорією відновного правосуддя, можливостями розвитку медіації в Україні, досвідом впровадження відновного підходу у Польщі, Росії та Молдові. Під час семінару також були підведені підсумки роботи пілотної програми Українського Центру Порозуміння в Дарницькому районному суді та запропоновано можливі шляхи підвищення результативності роботи. Крім того, учасники семінару проаналізували та обговорили розроблені на той час механізм впровадження програм примирення та надали рекомендації щодо їх удосконалення.

Враховуючи результати семінару у 2004 році Пленум Верховного Суду України у дві свої постанови додав статті, які, зокрема, зазначали можливість впровадження програм примирення потерпілих та правопорушників до судової практики. Так, у постанові Пленуму Верховного Суду України № 5 від 16 квітня 2004 року "Про практику застосування судами України законодавства про злочини у справах неповнолітніх"¹⁶ у ст.21 міститься рекомендація судам активно підтримувати діяльність тих громадських організацій, які ставлять за мету досудове вирішення справи, досягнення примирення між неповнолітнім правопорушником та потерпілим. Постанова Пленуму № 13 "Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів"¹⁷, прийнята у липні 2004 року, у ст.25 рекомендує судам широко застосовувати примирення між потерпілим та правопорушником у справах приватного обвинувачення та підтримувати діяльність громадських організацій, які надають такі послуги.

Міжнародна конференція "Формування української моделі відновного правосуддя", що відбулась у лютому 2005 року, мала на меті обговорення перспектив впровадження відновного правосуддя в Україні, зокрема у контексті державної правової політики, та аналіз шляхів інституціоналізації програм примирення потерпілих та правопорушників в українському законодавстві. Впродовж конференції учасники ознайомились з особливостями формування моделей відновного правосуддя у різних регіонах України, презентовані представниками органів судової влади, що передають справи на медіацію і згодом працюють з результатами, досягнутими у її процесі. Представлення досвіду роботи регіональних партнерів дозволило оцінити механізми співпраці представників судової системи з громадськими організаціями, що займаються втіленням ідей відновного правосуддя. Отримана інформація підтвердила необхідність впровадження інституту примирення не тільки у кримінальне та кримінально-процесуальне законодавство, але й необхідність внесення змін до деяких інших нормативно-правових актів, що дозволило б більш повно та всебічно врегулювати застосування програм примирення

¹⁵ Матеріали конференції "Формування української моделі відновного правосуддя" подано у Додатку 13.

¹⁶ Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 16 квітня 2004 року "Про практику застосування судами України законодавства про злочини у справах неповнолітніх", http://www.commonground.org.ua/lib_law.shtml#ukr.

¹⁷ Постанова Пленуму Верховного Суду України від 2 липня 2004 р. № 13 "Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів", http://www.commonground.org.ua/lib_law.shtml#ukr

потерпілого та правопорушника у вітчизняному законодавстві. Обговорення актуальних питань формування української моделі відновного правосуддя продовжилось у тематичних секціях: змістовні питання впровадження програм відновного правосуддя в Україні, перспективні форми реалізації програм відновного правосуддя та теоретико-правові основи для втілення відновного правосуддя у правову систему України. Було прийнято рішення про звернення учасників конференції до законодавчих органів з пропозиціями щодо шляхів впровадження програм відновного правосуддя та про створення робочої групи при Міністерстві юстиції України, яка б вивчила результати експериментального запровадження практичних моделей відновного правосуддя у пілотних програмах і проектах та напрацювала рекомендації щодо їх подальшого законодавчого врегулювання за допомогою внесення змін до відповідних нормативно-правових актів¹⁸.

ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

В травні 2004 року було завершено розробку Інтернет-сайту «Практика вирішення конфліктів: від суперництва до співпраці»¹⁹. На сайті розміщено інформацію про відновне правосуддя, принципи та завдання цього підходу, а також публікації про такі інструменти як програми примирення потерпілих та правопорушників, сімейні конференції та кола правосуддя. На сайті також подано посилання на інші організації, публікації Українського Центру Порозуміння та глосарій з термінології відновного правосуддя та медіації. Окрім того, шляхом поновлення інформації про відповідне законодавство, відслідковується розвиток відновного правосуддя в Україні.

Широка аудиторія веб-сторінки «Практика вирішення конфліктів» складається з відвідувачів не лише з теренів України, але й з-за кордону. На сьогодні загалом переглядається в середньому одна тисяча сторінок на місяць.²⁰

---

¹⁸ Резолюцію відкритої конференції "Формування Української моделі відновного правосуддя" розміщено у матеріалах конференції, які подано у Додатку 13.

¹⁹ <http://www.commonground.org.ua>

²⁰ Діаграму, яка демонструє співвідношення відвідувачів сайту з різних країн подано у Додатку 15.

ВИДАННЯ ТА ПУБЛІКАЦІЇ

Внаслідок розвитку програм відновного правосуддя окреслилась потреба у глибшому вивченні теорії відновного правосуддя, різноманітного зарубіжного досвіду та наукового осмислення процесів, що відбуваються в Україні. Задля цього Українським Центром Порозуміння було здійснено кілька видань з теорії та практики відновного правосуддя. У колах науковців тема відновного правосуддя також викликала зацікавленість, а відтак, з'явилися на світ публікації, які досліджували можливості розвитку відновних підходів в Україні.

У 2004 році було здійснено переклад на українську мову та видання книги Г. Зера "Зміна об'єктива: новий погляд на злочин та правосуддя"²¹. У праці відомого кримінолога викладено концепцію програм відновного правосуддя та досвід їх практичної реалізації. Глибокі узагальнення і гуманістичний підхід до проблем карного правосуддя заслуговує на увагу не лише фахівців відповідної галузі, а й філософів, істориків, соціальних працівників, психологів, громадських діячів. Визнаючи фундаментальність цієї праці, її часто називають «біблією» відновного правосуддя.

Книга "Розвиток медіації в Україні. Польсько-українська співпраця"²² є кроком до зміцнення співпраці двох країн у питаннях впровадження відновного правосуддя, як ефективного й необхідного компонента системи судочинства у кримінальних справах. У книзі представлено досвід розвитку та впровадження програм медіації в Польщі й Україні, а також відображено спільні зусилля щодо реалізації ідей відновного правосуддя. Книга надає читачам можливість ознайомитися з українськими, польськими та міжнародними нормативно-правовими актами, які стосуються використання програм медіації (примирення) в кримінальних справах.

Значним здобутком вітчизняних науковців у сфері відновного правосуддя стала стаття "Відновне правосуддя: можливості запровадження в Україні", написана спільно Маляренком В.Т, головою Верховного Суду України, та Войтюк І.А, ректором Академії суддів України²³. В статті висвітлено карну функцію правосуддя, зроблено огляд становища жертв злочину в судовому процесі та їх потреб, огляд світових тенденцій в розвитку відновних підходів та міжнародних документів у сфері медіації в кримінальних справах. Стаття також містить опис основних моделей відновного правосуддя, огляд принципів медіації між потерпілим та правопорушником, переваги застосування програм відновного правосуддя, опис діяльності Українського Центру Порозуміння в цій сфері та висвітлення деяких практично-законодавчих аспектів долучення угоди між сторонами до матеріалів справи, юридичних наслідків примирення.

Шляхом аналізу практики проведення програм примирення потерпілих та правопорушників, а також вивченням іноземного практичного досвіду у цій сфері, Українським Центром Порозуміння було розроблено "Посібник ведучих програм примирення потерпілих та правопорушників", який було використано під час навчання медіаторів для регіонів України. Посібник містить загальну інформацію про програму примирення, детальний опис процедури медіації у кримінальних справах та додатки, що можуть знадобитись медіатору під час роботи з учасниками кримінальної ситуації.

Окрім того, з метою поширення ідей відновного правосуддя, Українським Центром Порозуміння та його партнерами в регіонах було опубліковано 16 статей в різних періодичних виданнях²⁴.

Завдяки підтримці Швейцарського Фонду Співробітництва впродовж 2005 року щоквартально буде виходити бюлетень "Відновне правосуддя в Україні", спеціальний випуск якого було присвячено конференції "Формування української моделі відновного правосуддя". Бюлетень є першим періодичним фаховим виданням цього напрямку і покликаний не лише познайомити читачів з ідеями відновного правосуддя, але й стати підґрунтям для втілення його засад у професійну чи громадську діяльність.

²¹ Зер, Говард. Зміна об'єктива: новий погляд на злочин та правосуддя / Пер. з англ. М. Яковлева. - К.: Унів. вид-во "Пульсари", 2004. - 224с. ISBN 966-7671-84-4 (*H. Zehr. Changing Lenses: A New Focus for Crime and Justice*)

²² Розвиток медіації в Україні. Польсько-українська співпраця: Збірник статей / Наук. редактор Войтюк І.А., - Київ: "Арт – Бюро", 2004, - 228 с. ISBN 966-96280-7-5

²³ Войтюк І.А, Маляренко В.Т "Відновне правосуддя: можливості запровадження в Україні"// Бюлетень Міністерства юстиції України. – №8. – 2004.

²⁴ Список публікацій розміщено у Додатку 14.

ОЦІНКА МОДЕЛІ ПРОГРАМИ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ

В межах проекту передбачалося створення системи моніторингу й оцінки, основними завданнями якої було б:

1. визначення потреб у послугі примирення шляхом опитування представників системи правосуддя та медіаторів;
2. оцінка механізму функціонування (механізм взаємодії між організацією, що надає послугу примирення, та органами системи правосуддя) програми примирення шляхом опитування представників системи правосуддя та медіаторів;
3. визначення чинників, що сприятимуть/перешкоджатимуть впровадженню програми примирення потерпілих і правопорушників у вітчизняну систему правосуддя;
4. оцінка української моделі програми примирення потерпілих і правопорушників шляхом опитування клієнтів, представників системи правосуддя, медіаторів та працівників проекту.

З метою реалізації визначених завдань були проведені такі дослідницькі заходи:

- 6 глибинних інтерв'ю з експертами у галузі системи правосуддя; інтерв'ю проводились у період з 1 по 7 лютого 2004 року;
- 1 фокус-група, до участі в якій були запрошені 12 медіаторів БО "Український Центр Порозуміння"; фокус-група була проведена 3 лютого 2004 року;
- анкетування 16-ти учасників семінару "Впровадження відновного правосуддя в Україні", який проводився 26 лютого 2004 року;
- 9 глибинних інтерв'ю з представниками органів системи правосуддя, які співпрацюють в напрямку просування відновного правосуддя з регіональними партнерами БО "Український Центр Порозуміння"; опитування проводилося протягом серпня 2004 р. – січня 2005 р.
- збір та аналіз даних стосовно проведених процедур примирення за допомогою таких інструментів як:²⁵
  - реєстраційна картка;
  - звіт медіатора;
  - моніторинг виконання угод;
  - оцінка програми клієнтами (після попередньої зустрічі та після процедури примирення);
  - опис випадків;
  - глибинні інтерв'ю з клієнтами.

Оцінка української моделі програми примирення потерпілих і правопорушників проводиться з залученням зовнішнього експерта – доктора філософських наук М. Амбрайта, професора Міннесотського університету, директора Центру відновного правосуддя в Міннесоті, США. За час його візиту, 3-5 травня 2004 року, було розроблено план оцінки й моніторингу української моделі програми примирення потерпілих і правопорушників²⁶.

²⁵ Інструменти збору інформації подано у Додатку 16.

²⁶ План оцінки подано у Додатку 17.

Проміжні результати оцінки (станом на 01.03.2005 р.)

Дані, зібрані протягом лютого 2004 року – лютого 2005 року, були проаналізовані.

Далі, відповідно до аналізу отриманих даних, представлені досягнуті результати по кожному визначеному завданню.

1) Переважна більшість учасників дослідження визнала необхідність впровадження програм відновного правосуддя (і програми примирення потерпілих і правопорушників як однієї з форм відновного правосуддя) у вітчизняну систему правосуддя. Необхідність впровадження такої програми примирення у систему правосуддя респонденти обумовлювали такими причинами:

- позитивний вплив програми примирення на потерпілого та правопорушника;
- програма примирення ставить у центр уваги потреби потерпілого, у той час як наша система правосуддя звертає мало уваги на задоволення таких потреб;
- один з важливих наслідків програми є початок процесу реабілітації та ресоціалізації правопорушників;
- процедура побудована таким чином, що правопорушник усвідомлює наслідки своїх дій, результатом цього процесу є зниження рівня повторного вчинення злочинів;
- процедура примирення – це конкретний механізм забезпечення сторонам права на примирення;
- програма примирення – це інструмент активної участі громадян в процесі правосуддя, а отже, - це обов'язкова складова громадянського суспільства;
- необхідністю переорієнтації системи правосуддя з карального підходу на відновний; позитивним впливом такої послуги на учасників кримінальної ситуації;
- впровадження такої програми дозволить розвантажити суди;
- сприяння формуванню позитивного іміджу держави.

2) Оцінка механізму взаємодії з органами системи правосуддя²⁷, який використовується як зразок регіональними партнерами БО "УЦП", виявила сильні і слабкі сторони механізму.

До недоліків було віднесено:

- проблеми на етапі отримання інформації (відсутність законодавчої можливості для медіаторів знайомитися з матеріалами справи, відсутність передбаченої законодавством можливості для суддів передавати справи на процедуру примирення особисто);
- низький рівень обізнаності представників органів правосуддя щодо програми примирення та відновного правосуддя;
- долучення до матеріалів справи та вплив договору примирення на прийняття рішення по справі;
- низький авторитет програми примирення та медіаторів серед потенційних клієнтів;
- неврахування місця та часу в процесі кримінального провадження на проведення програми примирення.

Сильними сторонами механізму взаємодії були визнані:

- можливість для медіатора попереднього знайомства зі справою, учасниками програми примирення;
- попередній відбір справ кримінальною канцелярією у відповідності до певних критеріїв;
- той факт, що медіатори не зобов'язані проводити процедуру примирення по всіх справах, які передає канцелярія;
- дотримання принципу конфіденційності.

²⁷ На початку впровадження програми примирення в Києві механізм взаємодії з судами включав можливість отримання координатором УЦП інформації про кримінальні справи в кримінальній канцелярії суду. Після проведеної оцінки було прийнято рішення про вдосконалення діючого механізму. Зміни були внесені до механізму співпраці з Дарницьким районним судом м. Києва, який подано у Додатку 7.

За результатами оцінки механізм було вдосконалено. Варто зауважити, що респонденти на момент проведення оцінки були ознайомлені з механізмом теоретично, функціонування програми на той час тільки розпочиналося.

3) Згідно з результатами проведених досліджень, до чинників, що перешкоджають впровадженню програми примирення потерпілих і правопорушників, належать:

- відсутність легального визначення програми примирення (відсутність процесуальної можливості передачі справ на процедуру примирення, загроза звинувачення судді у втраті нейтральності та матеріальній зацікавленості, невизнання цінності програми адміністративними працівниками суду, відсутність підтримки програми з боку працівників системи правосуддя, низький статус програми примирення серед учасників кримінального провадження);
- низький рівень інформованості стосовно програми примирення та відновного правосуддя серед працівників системи юстиції та широкої громадськості, наявність стереотипів стосовно злочину і покарання;
- недостатня кількість професійно підготовлених медіаторів;
- низький рівень внутрішньої упевненості в можливостях процедури примирення серед деяких медіаторів та інших залучених до процесу провадження послуги осіб.

Серед чинників, що можуть сприяти впровадженню програми примирення були названі:

- зміни в законодавстві;
- переконання у соціальній та індивідуальній значимості програми;
- практичне підтвердження ефективності програми;
- включення програми примирення в систему пробації або ресоціалізації;
- розробка державної програми з відповідним фінансуванням;
- інформаційна кампанія про переваги програми примирення потерпілих і правопорушників.

4) Оцінка української моделі програми примирення знаходиться на проміжному етапі: структурується інформація, зафіксована в супровідній документації (форми, розроблені для запису інформації по кожній процедурі примирення); аналізується оцінка програми клієнтами та медіаторами. Оцінка моделі представниками системи правосуддя та працівниками проекту не проводилась.

В період з січня 2003 року до березня 2005 року до БО "Український Центр Порозуміння" та партнерських організацій було передано інформацію про 222 кримінальні справи, з них до процедури примирення було відібрано 80²⁸. На програму примирення були передані кримінальні справи, що кваліфікуються за такими статтями Кримінального Кодексу України: ст. 185 (крадіжка), ст. 186 (грабіж), ст. 187 (розбій), ст. 190 (шахрайство), ст. 286 (порушення правил безпеки дорожнього руху), ст. 189 (незаконне заволодіння транспортним засобом), ст. 296 (хуліганство).

Під час роботи з учасникам кримінальної ситуації було надано такі послуги:

- надіслано інформаційних листів до правопорушника – 47;
- надіслано інформаційних листів потерпілому – 4;
- телефонних консультацій з родичами правопорушника/потерпілого – 53;
- телефонних консультацій з правопорушниками – 48;
- телефонних консультацій з потерпілими – 27;
- попередніх зустрічей з правопорушниками – 21;
- попередніх зустрічей з потерпілими – 17;
- попередніх зустрічей з родичами правопорушника/потерпілого – 7.

²⁸ Статистичні дані включають діяльність у містах Київ, Івано-Франківськ, Харків та АР Крим. Статистику по Києву подано у Додатку 18.

У 14 випадках внаслідок роботи медіаторів потерпілим було відшкодовано спричинену злочином шкоду. В 9 з них було проведено безпосередню зустріч між потерпілим та правопорушником. У 12 випадках домовленості між потерпілим та правопорушником було виконано повністю, в 2 – частково. У двох випадках моніторинг виконання угоди ще не завершено.

Оцінка програми примирення потерпілих і правопорушників клієнтами, загалом, є позитивною²⁹. Медіатори оцінили вплив програми примирення на учасників як здебільшого позитивний³⁰.

Завдання на майбутнє

1. Оцінити механізм функціонування програми примирення (механізм взаємодії між організацією, що надає послугу примирення, та органами системи правосуддя) шляхом опитування представників системи правосуддя та медіаторів. Об'єктом вивчення має стати практичне застосування механізму взаємодії з органами системи правосуддя та механізми, розроблені регіональними партнерами.
2. Оцінити українську модель програми примирення потерпілих і правопорушників шляхом опитування клієнтів, представників системи правосуддя, медіаторів та працівників проекту.
3. Описати випадки процедур примирення з метою поширення позитивного досвіду застосування даної програми.

---

²⁹ Висновки зроблено на основі проведеної оцінки підготовчого періоду (премедіації) учасниками програми примирення та оцінки процедури примирення учасниками програми, які подано у Додатку 19.

³⁰ Висновки зроблено на основі проаналізованих звітів медіаторів про проведення попередніх зустрічей та процедур примирення, які подано у Додатку 20.

ЗАГАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ

Підсумовуючи результати роботи, яку було здійснено Українським Центром Порозуміння протягом 2003-2004 років, можна з впевненістю сказати, що поставленої мети – створення експериментальної моделі відновного правосуддя – було досягнуто.

На цьому етапі впровадження відновного правосуддя в Україні основним завданням, яке стояла перед нами, було формування довіри з боку системи правосуддя, встановлення партнерських стосунків, розробка механізмів взаємодії і, в решті-решт, відповідь на запитання чи є реальними програми відновного правосуддя в Україні. Незважаючи на невелику практику впровадження програм відновного правосуддя та статистику проведення медіацій, позитивну відповідь на це питання на сьогодні вже отримано. Програми відновного правосуддя в Україні можуть реально діяти, задовольняти потреби потерпілих та правопорушників і потребують подальшого розвитку та впровадження.

Ми сподіваємось, що найближчий рік реалізації проекту дозволить нам зробити більше конкретних висновків щодо того, якими саме повинні бути програми відновного правосуддя в Україні. Підтримка проекту, яку було надано Верховним Судом України, Академією суддів України та Міністерством юстиції України, дозволяє нам сподіватись на те, що експеримент з апробації різних моделей програм ВП в Києві та регіонах України буде належним чином оцінено міжвідомчою робочою групою, яка наразі формується при Міністерстві юстиції. Результати оцінки та отримані висновки стануть основою для тих нормативно-правових актів, що будуть розроблені на основі цього аналізу.

Відкрита конференція, присвячена питанням впровадження відновного правосуддя в Україні, яку заплановано на 20-21 жовтня 2005 року, дасть змогу обговорити проміжні результати експериментального впровадження і зробити необхідні корективи. Під час аналізу експериментальних моделей потрібно ще буде дати відповідь на багато питань, що стосуються подальшої інституціоналізації.

Курс на інтеграцію України до Європейського Союзу, який реалізується урядом України, дає змогу сподіватись на те, що процес прийняття відповідного законодавства парламентом не буде дуже тривалим. Тож, успіх подальшої інституціоналізації програм відновного правосуддя і, що саме головне, їх подальшого впровадження в широку практику багато в чому залежатиме від широкого інформування громадян та представників самої системи правосуддя, на чому ми маємо намір сконцентрувати свою роботу в найближчому майбутньому.

Водночас із широкою просвітницькою діяльністю необхідно вирішувати питання підготовки досвідчених кадрів та створення ефективної системи навчання, сертифікації та подальшого підвищення кваліфікації медіаторів (ведучих програм примирення). Задля цього ми вже сьогодні ставимо перед собою мету – підготувати тренерські кадри, які в подальшому зможуть передавати свій досвід та навички більш широкому загалу фахівців.

Отже, попереду ще багато роботи і ми сподіваємось, що коло наших прихильників та партнерів на шляху впровадження відновного правосуддя в Україні буде невпинно збільшуватись, що забезпечить якнайкраще втілення ідеї відновлення міцного та здорового суспільства в нашій державі.

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

Презентаційний семінар з відновного правосуддя Академія прокуратури при Генеральній Прокуратурі України

Респонденти: слідчі

Кількість респондентів : 35

1. Чи були ви знайомі з термінами “медіація” чи “Відновне Правосуддя”?

- Так 2 (6%)
- Ні (94%)

2. Наскільки ефективно використовуються процедури примирення в слідчій та судовій практиці?

- Дуже ефективно 0
- Ефективно 8
- Не знаю 27 (77%)

3. Чи знаєте ви випадки широкого використання процедури примирення – медіації в судовій чи слідчій практиці ?

- Так 3
- Ні 32 (91%)

4. Скільки справ, які ви розслідували завершувались відшкодуванням завданих збитків?

- 34 відповіді – 0 справ
- 1 відповідь – 1 справа

5. До яких категорій справ може бути залученим медіатор для примирення сторін на стадії слідства чи судового розгляду? (Виберіть одну з запропонованих відповідей).

- Не тяжкі злочини 20 (57%)
- Злочини середньої тяжкості 3
- Тяжкі злочини 2
- Справи приватного обвинувачення 32 (91%)
- Запропоновані категорії: злочини проти особистості, її прав та свобод: 1
- Випадки з призначенням примусових заходів виховного характеру: 1

6. Чи вбачаєте ви відмінності у процесі впровадження процедури примирення для дорослих та неповнолітніх?

- Так 11 (31%)
- Ні 24 (69%)

Якщо так, то яку саме різницю:

- В застосування педагогічних заходів впливу 1
- В усвідомлення своєї провини 1
- В процедурі 2
- В залученні учасників та інших осіб (напр. вчителів) 1
- У ставлення до вчиненого злочину 1
- В методах впливу на правопорушника 1
- Неповнолітні потребують більшої уваги та допомоги 1
- В особистісних цінностях 1
- Неповнолітні потребують більшого захисту від посягання на їхні права 1
- В процесі відшкодування шкоди 2

7. Які з нижченаведених тверджень найбільше підходять для описання наслідків впровадження медіації?

- Медіація допомагає зменшити кількість кримінальних справ 1
- Медіація ніяк не впливає на кількість кримінальних справ 9
- Медіація допомагає задовольнити інтереси учасників 25 (74%)
- Медіація погіршує стосунки між сторонами конфлікту 0

8. Чи маєте ви намір надалі співпрацювати з Українським центром порозуміння?

- Так 15
- Ні 6
- Не знаю 14

Якщо ви зацікавлені у співпраці з українським центром порозуміння, залиште будь ласка свої контакти.

7 респондентів залишили свої контакти.

УГОДА ПРО СПІВПРАЦЮ

“8” липня 2003р.

1. Підготовка умов для співпраці.

“Український Центр Порозуміння” (надалі Центр) взаємодіє з Дарницьким районним судом м. Києва на підставі цієї угоди про співпрацю щодо організації та впровадження програм примирення жертви та правопорушника. Вона визначає механізм спільної діяльності, юридичні межі та форму договору примирення.

2. Механізм співпраці та організація програм примирення жертви та правопорушника.

Дарницький районний суд м. Києва співпрацює з Центром на основі спільно розробленого механізму співпраці, який схвалено і рекомендовано для впровадження Верховним судом України.

3. Юридичні межі примирення та його наслідки. Механізм діяльності координатора Центру.

Необхідним критерієм для можливості вирішення справи шляхом примирення є наявність жертви (потерпілого) – фізичної особи, правопорушника (підсудного) та визнання правопорушником (підсудним) факту вчинення злочину.

Оскільки закон (Кримінально-процесуальний кодекс України) передбачає правові наслідки дійового каяття, відшкодування шкоди потерпілому, примирення як обставину, що пом'якшує покарання, а в разі вчинення нетяжкого злочину – як підставу для закриття справи судом, ініціатива до примирення має виходити від правопорушника. В справах приватного обвинувачення ініціатива може виходити і від потерпілого.

Правопорушник (підсудний) особисто звертається до Центру з проханням про надання допомоги у примиренні з жертвою (потерпілим). Підставою для початку роботи координатора може бути письмове звернення правопорушника (підсудного) до Центру, якщо він знаходиться під вартою.

Після одержання інформації від судді, координатор передає її ведучому програми примирення жертви та правопорушника і забезпечує своєчасне проведення програми до початку судового розгляду.

Ведучий зв'язується і зустрічається окремо з жертвою, правопорушником та іншими зацікавленими у справі особами. Необхідними умовами для проведення зустрічі є:

- наявність жертви (потерпілого) та правопорушника (підсудного);
- визнання правопорушником факту своєї участі у злочині;
- добровільність участі сторін;
- конфіденційність.

Коли ведучий визначить, що по даній справі можливе проведення програми примирення, він під час попередньої зустрічі зі сторонами пояснює їм мету програми, її процедуру та юридичні наслідки. Лише після попередньої зустрічі зі сторонами ведучий організовує їх спільну зустріч – процедуру примирення.

У процедурі примирення може брати участь будь-яка особа, присутність якої буде доцільна. Наприклад, особа, яка є авторитетом для правопорушника і яка може позитивно вплинути на його поведінку –

батьки, друзі, сусіди, тренер і т.д. Представники служби по роботі з молоддю або соціальної служби для молоді також можуть бути присутніми на спільній зустрічі у випадку необхідності.

Результатом спільної зустрічі потерпілого та правопорушника є згода, до якої вони дійшли. Ця згода оформлюється у вигляді договору примирення, типову форму якого узгоджено спільно з представниками суду.

4. Долучення документів. Наслідки долучення документів до справи.

У випадку клопотання однією із сторін про долучення договору примирення і документів, які підтверджують його виконання, до матеріалів справи, суддя може прийняти рішення про можливість їх долучення до матеріалів справи.

Суд може використати результати примирення для звільнення підсудного від кримінальної відповідальності на підставі п.1, 2, 3, 4 ст. 7-1 Кримінально-процесуального кодексу (КПК) України (закриття кримінальної справи у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 45 КК), з примиренням підсудного з потерпілим (ст. 46 Кримінального Кодексу (КК), із застосуванням до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру в порядку, передбаченому ст. 447 КПК, з передачею особи на поруки колективу підприємства, установи чи організації (ст. 47 КК).

Суддя може використати результати примирення для закриття справи на підставі п.1 ст. 27 КПК у випадку примирення потерпілого і підсудного в справах приватного обвинувачення.

Суддя також може врахувати примирення сторін як обставину, що пом'якшує покарання під час винесення вироку (п.2 ч.1 та ч.2 ст. 66 КК).

**Голова
Дарницького районного суду м. Києва**

Вавринчук Б.І.

**Президент
Українського Центру Порозуміння**

Коваль Р.Г.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО СЛУЖБУ РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ УКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРУ ПОРОЗУМІННЯ

Завдання Служби.

Служба розв'язання конфліктів (надалі Служба) – структура, що діє на базі громадської благодійної організації Український Центр Порозуміння (УЦП), та діяльність якої спрямована на впровадження в суспільне життя альтернативних підходів до розв'язання конфліктів.

На Службу покладаються завдання щодо практичного вирішення конфліктів, розробки методик розв'язання конфліктів, а також освітня, дослідницька та маркетингова діяльність у сфері альтернативних підходів до розв'язання конфліктів (чи потрібно розписувати види діяльності?).

Підстави діяльності Служби

Основу діяльності Служби становлять Положення про Службу розв'язання конфліктів, Етичний кодекс медіатора (УЦП) та інші документи прийняті Колегією Служби та затверджені Президентом Українського Центру Порозуміння.

Практична діяльність Служби щодо розв'язання конфліктів базується на цінностях та принципах, викладених у Етичному кодексі медіатора Українського Центру Порозуміння. Дотримання етичних принципів під час проведення медіацій чи надання інших послуг з розв'язання конфліктів, а також під час взаємодії з волонтерами Служби та працівниками Центру є обов'язковим для представників Служби.

Діяльність Служби базується на принципах професійності, відповідальності перед клієнтами та організацією в цілому, взаємної поваги.

Структура Служби.

До складу Служби входять члени Колегії Служби розв'язання конфліктів, тренери та медіатори Українського Центру Порозуміння, та інші особи, що беруть участь в її розвитку та діяльності на волонтерських засадах.

Координатор Служби – особа, що виконує відновні обов'язки на основі укладеного контракту з Українським Центром Порозуміння та несе повну відповідальність за розвиток Служби, її діяльність, зовнішні контакти та прийняті рішення.

Колегія Служби – колегіальний дорадчий орган, який визначає шляхи виконання завдань Служби, приймає рішення щодо основних напрямків діяльності та вирішення питань, пов'язаних з діяльністю Служби.

До складу Колегії входять координатор Служби, та чотири представники Служби, що беруть участь в функціонуванні Колегії на постійній та добровільній основі.

Підставою для членства в Службі є наявність особистого бажання, а також контракту волонтера, медіатора чи тренера Українського Центру Порозуміння. Права та обов'язки волонтера, тренера чи медіатора визначаються відповідними контрактами.

Взаємозв'язок Служби та Українського Центру Порозуміння

Служба діє на базі Центру в межах стратегічних напрямків діяльності організації та підпорядковується Українському Центру Порозуміння.

Український Центр Порозуміння здійснює матеріальну та методичну підтримку Службі, що виражається у праві членів Служби користуватись бібліотекою Центру, використовувати приміщення Центру для проведення щотижневих зустрічей, медіацій та тренінгів, а також у можливості отримувати консультації в експертів, залучених до роботи УЦП.

Рішення Колегії Служби повинні доводитись до відома керівництва Центру координатором Служби.

Координатор Служби розв'язання конфліктів подає щоквартальні звіти про діяльність Служби та її розвиток Центру та членам Служби.

Внесення змін до Положення

Зміни до даного положення можуть бути внесені на основі рішення Колегії Служби та мають бути затверджені Президентом Українського Центру Порозуміння.

КОНТРАКТ ВОЛОНТЕРА

Український Центр Согласия – благодотворительная организация, миссией которой является восстановительная социальная трансформация украинского общества путем содействия развитию навыков, процедур и механизмов сотрудунического разрешения конфликтов.

Настоящим контрактом закреплены отношения между Украинским Центром Согласия (УЦС) и волонтером Службы Разрешения Конфликтов УЦС _____ (далее Волонтер), проживающим(ей) по адресу _____

В соответствии с данным договором УЦС берет на себя обязанности по обучению и дальнейшему повышению квалификации волонтера в качестве ведущего программ примирения потерпевших и правонарушителей. В свою очередь Волонтер обязуется периодически на добровольных началах предоставлять Службе по разрешению конфликтов (далее Служба) услуги в качестве ведущего программ примирения потерпевших и правонарушителей и/или посредника в разрешении конфликтов (медиатора) в _____ гг.

Обязательства УЦС по данному договору:

1. Провести семинар – тренинг по обучению базовым навыкам посредничества и ведения программ примирения потерпевших и правонарушителей.
2. Обеспечить возможность прохождения стажировки и помощь супервизора на этапе стажировки.
3. Предоставить возможность периодического повышения квалификации в виде участия в регулярных методических мастерских с рассмотрением и анализом дел, проведенных волонтером и Службой.
4. Обеспечивать волонтера современной информацией в области разрешения конфликтов и восстановительного правосудия, новыми знаниями и технологиями.
5. Обеспечить необходимые условия для проведения программ примирения либо процедур посредничества, а также компенсировать возможные расходы Волонтера, связанные с его (ее) профессиональной деятельностью в Службе.

Права УЦС:

1. Принимать решение о готовности/неготовности Волонтера к самостоятельной работе в качестве посредника, его (ее) сертификации и включении в официальный список посредников УЦС.
2. Исключать Волонтера из числа посредников УЦС в случае нарушения им (ею) этического кодекса посредника либо регулярного нарушения правил и регламента работы Службы.

Обязательства Волонтера:

1. Разделять идеи и миссию УЦС и содействовать их осуществлению в Украине.
2. Соблюдать этический кодекс посредника Службы разрешения конфликтов Украинского Центра Согласия, а также правила и регламент работы Службы.
3. Согласовывать график своей работы в Службе с Координатором Службы и Программы примирения потерпевших и правонарушителей.

Права Волонтера:

1. Проявлять инициативу и активно участвовать в иных программах Украинского Центра Согласия.
2. Выступать с предложениями развития новых программ в УЦС, соответствующих целям и задачам Центра.

В случае возникновения дополнительных отношений между УЦС и Волонтером, например, в качестве тренера, со-тренера, работника программы УЦС и др., данные отношения оформляются отдельным контрактом.

**ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ ДО ПРАВОПОРУШНИКА
(Зразок)**

№ _____

від _____

Шановний(на) _____ !

Повідомляємо Вам, що

Український Центр Порозуміння за підтримки Верховного Суду України та на підставі договору з _____ районним судом м. Києва проводить **програму зустрічей по усуненню спричиненої шкоди для учасників кримінальних ситуацій** (медіація в кримінальних справах).

В _____ районному суді ми отримали інформацію про Вашу справу, як про ситуацію, щодо якої застосовувати медіації є можливим.

Програма є безкоштовною для учасників кримінальної ситуації і фінансується благодійними фондами.

Медіація в кримінальних справах – це безпосередня зустріч потерпілого та правопорушника, під час якої вони за допомогою нейтральної третьої сторони (медіатора) мають можливість приймати активну участь у вирішенні проблем, спричинених злочином.

Участь у медіації дає Вам можливість особисто брати участь у вирішенні своєї справи, впливати на хід подій, зрозуміти та пояснити причини скоєного, вибачитись та усунути спричинену правопорушенням шкоду.

Такі зустрічі базуються на принципах добровільності, конфіденційності, нейтральності медіатора, визнання потреб потерпілої сторони, відповідальності сторін та активного їх залучення до вирішення ситуації, що склалась.

Результати медіації, за Вашим бажанням, можуть бути закріплені письмово, долучені до матеріалів справи і, в подальшому, слугувати основою для прийняття відповідного рішення суддею по даній справі.

Додаткову інформацію про можливості медіації у Вашій справі Ви можете отримати під час зустрічі з спеціалістами Українського Центру Порозуміння.

Для призначення зустрічі звертайтеся за телефоном _____, контактні особи:

_____ (медіатор)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ ДО ПОТЕРПІЛОГО (Зразок)

№ _____

від _____

Шановний(на) _____!

Благодійна організація Український Центр Порозуміння за підтримки Верховного Суду України та на підставі договору з _____ районним судом м. Києва впроваджує **програму зустрічей по усуненню спричиненої шкоди для учасників кримінальних ситуацій**. Згідно договору, Український Центр Порозуміння отримує з _____ суду інформацію про справи, щодо яких застосування програми є доцільним.

Дана програма проводиться за кошти благодійних фондів і є безкоштовною для учасників кримінальної ситуації.

Основним інструментом програми по усуненню шкоди є медіація. Медіація в кримінальних справах – безпосередня зустріч сторін конфлікту, під час якої вони за допомогою нейтральної третьої сторони (медіатора) мають можливість приймати активну участь у вирішенні проблем, спричинених злочином. Метою проведення медіації між сторонами кримінальної ситуації є спільний пошук рішення щодо усунення спричиненої злочином шкоди.

Для потерпілої сторони це також можливість задовольнити свої інтереси, дійсно отримати відшкодування моральних та матеріальних збитків, сприяти усвідомленню другою стороною конфлікту наслідків скоєного.

Такі зустрічі базуються на принципах добровільності, конфіденційності, нейтральності медіатора, визнання потреб потерпілої сторони, відповідальності правопорушника, активного залучення сторін до вирішення питань, пов'язаних з усуненням завданої шкоди.

Результати медіації за згодою сторін можуть бути закріплені письмово, долучені до матеріалів справи і, в подальшому, слугувати основою для прийняття відповідного рішення суддею по даній справі.

Додаткову інформацією про медіацію в кримінальних справах, а також консультацію щодо вашої ситуації ви можете отримати під час зустрічі з спеціалістами Українського Центру Порозуміння.

Для призначення зустрічі звертайтеся за телефоном _____, контактні особи:

_____ (медіатор)

ЛИСТ ДО СУДДІ (Зразок)

№ _____

від _____

Судді
_____ районного суду м. Києва

_____

Шановний (на) _____!

Повідомляємо Вам, що "___" _____ 2005 року в приміщенні Українського Центру Порозуміння було проведено **зустріч по відшкодуванню спричиненої шкоди** в рамках програми примирення потерпілих та правопорушників по справі _____, що зараз знаходиться у Вас на розгляді.

На зустрічі були присутні:

1. _____, яку визнано потерпілою у справі та

2. _____, щодо якого висунуто обвинувачення.

За результатами зустрічі було укладено угоду про усунення спричиненої злочином шкоди, яка за поданням однієї з сторін може бути приєднана до матеріалів справи.

Копії Угоди про участь у зустрічі та Угоди про результати зустрічі додаються.

З повагою,

Прокопенко Н.М.

Координатор Служби розв'язання конфліктів
Українського Центру Порозуміння.

“___” _____ 2005р.

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС МЕДІАТОРА УКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРУ ПОРОЗУМІННЯ

Метою даного Кодексу є визначення основних принципів та цінностей медіації. Недотримання даного кодексу є несумісним зі званням медіатора Українського Центру Порозуміння.

В цьому кодексі використовуються наступні поняття:

Медіація – це добровільний та конфіденційний процес переговорів, під час якого третя нейтральна сторона (медіатор) сприяє сторонам в пошуку такого варіанту вирішення конфлікту, який їх задовольняє.

Медіатор – посередник, який надає сторонам кваліфіковану допомогу щодо врегулювання конфлікту шляхом переговорів.

Сторони (сторона) – сторони (чи одна з сторін), які бажають вирішити суперечку за участі Медіатора (посередника).

Цей кодекс складається з таких розділів: – особиста етика, II – професійна етика, III – організаційна етика.

Розділ I. Особиста етика.

1. Принципи етики медіатора базуються на етичних нормах життя суспільства та дотриманні гідності людини.
2. Порушенням гідності медіатора є кожний вчинок, який порушує гідність його/її як людини та негативно впливає на авторитет і довіру до виконуваної професійної діяльності як медіатора.
3. Медіатор виконує свої обов'язки з дотриманням прав та свобод людини, незважаючи на стать, вік, расу, політичні переконання, займані посади та інші умовності.

Медіатор Українського Центру Порозуміння в своєму житті та діяльності керується наступними базовими цінностями та ідеями щодо природи людини, сутності конфліктів та пошуку шляхів їх розв'язання, відновлення душевної рівноваги:

- Віра в взаємозв'язок всіх речей і загальної людяності.
- Віра в важливість присутності посередника та його тісний контакт з сторонами для сприяння ефективному вирішенню конфлікту.
- Віра в цілющу функцію посередництва, яка втілюється через діалог та взаємодопомогу людей.
- Віра в потребу більшості людей жити в злагоді.
- Віра в бажання більшості людей змінюватись на краще під час набуття життєвого досвіду.
- Віра в здатність більшості людей знайти джерела внутрішньої сили для подолання ворожості, для особистісного зростання та допомоги іншим людям в схожих ситуаціях.
- Віра в притаманні всім людям почуття гідності та самовизначення, які перешкоджають униканню конфлікту.

Розділ II. Професійна етика.

Стаття 1. Добровільність.

- 1.1. Процес медіації розпочинається тоді, коли всі сторони добровільно висловили згоду на участь в ньому. Як сторони, так і медіатор, мають право відмовитись від даної процедури на будь-якому з її етапів.
- 1.2. Сторони мають право обирати кандидатуру медіатора чи просити замінити його/її на будь-якій стадії процесу.

Стаття 2. Конфіденційність.

Як сторони, так і медіатор не можуть розголошувати, цитувати, переказувати третім особам, чи як-небудь інакше використовувати інформацію (письмову, усну, пряму чи опосередковану), що стала їм відома під час процесу медіації. Положення цього пункту не розповсюджуються на випадки:

- 1) коли сторони дали на це свою згоду;
- 2) коли інформація використовується в безособовій формі в середовищі професіоналів з метою навчання та обміну досвідом;
- 3) коли отримана інформація свідчить про реальну загрозу нанесення шкоди; в такому випадку медіатор повинен поінформувати відповідні органи, часто правоохоронні (в деяких випадках можна поінформувати осіб, яких це стосується).

Стаття 3. Неупередженість.

- 3.1. Медіатор діє однаково в інтересах обох сторін, незважаючи на вік, стать, соціальний статус, расу, колір шкіри, мову, релігію, політичні чи інші переконання, національне та соціальне походження, майнове, соціальне чи інше становище.
- 3.2. Медіатор під час участі в процесі переговорів повинен уникати внутрішнього конфлікту інтересів, коли його/її соціальні чи професійні стосунки з будь-яким учасником конфлікту чи його представником, що також бере участь в процесі, можуть вплинути на об'єктивність та призвести до появи упередженого ставлення.

Стаття 4. Нейтральність.

Медіатор не повинен мати особистої зацікавленості в певному варіанті вирішення конфлікту. Відповідно, медіатор не нав'язує сторонам свої судження чи будь-які варіанти вирішення спору.

Стаття 5. Взаємовідносини з клієнтом.

Медіатор зобов'язаний:

- 5.1 Поважати самовизначення сторін (самостійність, волевиявлення) – здатність учасників досягти добровільної згоди.
- 5.2 Підтримувати право учасників на особисте життя та конфіденційність, на відповідальне використання інформації, на взаємостосунки, що базуються на довірі.
- 5.3 Сприяти розумінню учасниками процесу медіації та особливої ролі медіатора в цьому процесі.
- 5.4 Забезпечити справедливу та неупереджену організацію та перебіг кожного з етапів процесу.
- 5.5 За вимогою учасників надавати їм інформацію щодо своєї кваліфікації, знань та досвіду.

- 5.6 Надавати консультації всім учасникам процесу за їх проханням з питань, що належать до його компетенції.

Розділ III. Організаційна етика.

Стаття 1. Взаємостосунки з колегами.

Медіатор зобов'язаний:

- 1.1 Поважати досвід, професійну підготовку та ефективність роботи колег та професійних працівників інших сфер, поширювати будь-яку необхідну співпрацю з метою підвищення якості послуг.
- 1.2 Поважати різні точки зору та практичний досвід колег, а також інших професійних працівників, нести індивідуальну відповідальність за публічну критику щодо їхньої роботи.
- 1.3 Уникати неконструктивної критики в щодо своїх колег.
- 1.4 Сприяти отриманню знань та досвіду шляхом обміну інформації з колегами та іншими професіоналами з метою підвищення кваліфікації.
- 1.5 Уникати участі в процесі врегулювання конфлікту якщо інший медіатор (медіатори) вже беруть участь в ньому, без попередньої згоди ведучого медіатора та сторін.
- 1.6 Надавати своїм колегам інформацію необхідну для сумісної діяльності у випадках, коли в конкретному процесі приймають участь більше, ніж один медіатор.

Стаття 2. взаємостосунки з Українським Центром Порозуміння.

Медіатор, як представник Українського Центру Порозуміння зобов'язується:

- 2.1. Своїми професійними якостями та відповідальним ставленням до роботи підтримувати репутацію організації та довіру до процесу медіації в цілому.
- 2.2. Уникати прямої чи опосередкованої критики методів роботи організації, процесу медіації в цілому, а також уникати інших дій, що можуть нанести шкоду репутації Центру чи його партнерів.
- 2.3. Приймати місію організації та сприяти втіленню ідей та цінностей Українського Центру Порозуміння.
- 2.4. Винести на розгляд ради Українського Центру Порозуміння будь-які порушення етичного кодексу.

**МЕХАНІЗМ СПІВПРАЦІ
МІЖ РАЙОННИМ ВІДДІЛОМ УМВС УКРАЇНИ У М. КИЄВІ
ТА БО «УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ПОРОЗУМІННЯ»
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ
ПРОГРАМ ПРИМИРЕННЯ ПОТЕРПІЛИХ ТА ПРАВОПОРУШНИКІВ³¹**

1. Предмет спільної діяльності.

БО «Український Центр Порозуміння» та районний відділ УМВС України у м. Києві здійснюють спільну діяльність щодо надання можливості особам, які вчинили суспільно небезпечне діяння, та потерпілим від злочинів брати участь у програмі примирення, яка сприяє прийняттю правопорушниками відповідальності за усунення завданої шкоди, попередженню протиправної поведінки в майбутньому та забезпеченню прав потерпілих від злочину. Експеримент з впровадження програм примирення потерпілих та правопорушників впроваджується за підтримки Верховного Суду України та Міністерства юстиції України.

Взаємодія БО «Український Центр Порозуміння» та районного відділу УМВС у м. Києві відбувається в межах чинного законодавства та за погодженням механізмом співпраці.

Організація програм примирення потерпілих та правопорушників можлива у справах будь-якої категорії, де потерпілою стороною є фізична особа (окрім випадків організованої злочинності). Додатковими умовами для організації процедури примирення є:

- факт визнання правопорушником вчинення ним суспільно небезпечного діяння;
- добровільна згода потерпілого та правопорушника брати участь у програмі примирення;
- збереження конфіденційності процесу.

2. Підготовка умов для співпраці.

БО «Український Центр Порозуміння» (надалі Центр) взаємодіє з районним відділом УМВС на підставі угоди про спільну діяльність. У ній зазначається: обов'язки сторін, механізм спільної діяльності, його юридичні межі та можливості використання результатів програм примирення у кримінальному провадженні справи згідно чинного законодавства.

3. Механізм співпраці та організація програм примирення потерпілих та правопорушників

3.1 Інформування потенційних учасників програм примирення.

3.1.1 Інформація про діяльність Центру і його можливості, права та обов'язки щодо організації процедури примирення та контактна інформація розміщується у доступному для відвідувачів місці у приміщенні районного відділу УМВС України у м. Києві поряд з розпорядком роботи.

3.1.2 **Після пред'явлення обвинувачення і закінчення збору доказів по справі, слідчий надає особі, що вчинила суспільно небезпечне діяння, інформацію про можливість участі у програмі примирення потерпілих та правопорушників та контакти Центру.**

---

³¹ Розроблено Українським Центром Порозуміння у 2005 році згідно експертного висновку, наданого Академією Прокуратури України при Генеральній прокуратурі України, щодо відповідності чинному законодавству України розроблених Центром механізмів впровадження програм примирення потерпілих і правопорушників.

3.1.3 У випадку, коли особа, що вчинила суспільно-небезпечне діяння, ініціює процедуру примирення, слідчий надає Центру інформацію про потерпілу особу (прізвище, ім'я, контактні дані).

3.1.4 Працівники Центру, згідно ст. 121 КПК України, дають зобов'язання про нерозголошення отриманих даних.

3.2 Організація програми примирення потерпілих та правопорушників.

3.2.1 Після звернення особи, що вчинила суспільно-небезпечне діяння, до Центру, його працівники, що пройшли відповідне навчання, проводять окрему зустріч з правопорушником. Метою зустрічі є отримання інформації про особу правопорушника, його ставлення до вчиненого злочину, бажання здійснити кроки щодо усунення завданої злочином шкоди.

3.2.2 У випадку отримання добровільної згоди правопорушника брати участь у програмі примирення, працівники Центру зв'язуються з потерпілим та проводять з ним окрему зустріч. Метою зустрічі є надання можливості потерпілому висловити свої почуття та переживання, проаналізувати те, що сталось, та визначити шкоду, яку було нанесено злочином.

3.2.3 Після отримання добровільної згоди як потерпілого, так і правопорушника, брати участь у програмі примирення, організовується їх спільна зустріч. У процедурі примирення може брати участь будь-яка особа, присутність якої потерпілим чи правопорушником визнано доцільною. Наприклад, особа, яка є авторитетом для правопорушника і яка може позитивно впливати на його поведінку – батьки, друзі, сусіди, тренер і т.д. Представники служби у справах неповнолітніх або соціальної служби для молоді також можуть бути залучені до спільної зустрічі у разі необхідності.

3.2.4 Результатом процедури примирення потерпілого та правопорушника є згода, до якої вони дійшли. Ця згода оформлюється у вигляді договору примирення, типову форму якого буде погоджено з представниками районного відділу УМВС.

4. **Долучення документів.**

Слідчий може прийняти рішення про можливість долучення договору примирення і документів, які підтверджують його виконання, до матеріалів справи у випадку клопотання однієї з сторін справи.

5. **Наслідки долучення документів до справи.**

Слідчим, прокурором чи суддею, в кожному випадку у відповідності до норм Кримінального кодексу України, яка буде застосовуватись, для особи, яка вчинила суспільно-небезпечне протиправне діяння, визначаються наслідки примирення, дійового щирого каяття, відшкодування шкоди: або звільнення від кримінальної відповідальності, або врахування обставин, що пом'якшують покарання.

Слідчий може використати результати примирення для винесення постанови про направлення кримінальної справи до суду для вирішення питання про звільнення підсудного від кримінальної відповідальності на підставі п.1, 2, 3, 4 ст. 7-1 Кримінально-процесуального кодексу (КПК) України (закриття кримінальної справи у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 45 Кримінального Кодексу (КК)), з примиренням підсудного з потерпілим (ст. 46 КК), із застосуванням до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру в порядку, передбаченому ст. 447 КПК, з передачею особи на поруки колективу підприємства, установи чи організації (ст. 47 КК).

**МЕХАНІЗМ СПІВПРАЦІ
МІЖ ПРОКУРАТУРОЮ М. КИЄВА
ТА БО “УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ПОРОЗУМІННЯ”
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ
ПРОГРАМ ПРИМИРЕННЯ ПОТЕРПІЛИХ ТА ПРАВОПОРУШНИКІВ³²**

1. Предмет спільної діяльності

БО “Український Центр Порозуміння” та прокуратура м. Києва, районні і прирівняні до них прокуратури, що входять до структури прокуратури м. Києва (районними і прирівняними до них прокуратурами, що входять до структури прокуратури області) здійснюють спільну діяльність щодо надання можливості особам, які вчинили суспільно небезпечне діяння, та потерпілим від злочинів брати участь у програмі примирення, яка сприяє прийняттю правопорушниками відповідальності за усунення завданої шкоди, попередженню протиправної поведінки в майбутньому та забезпеченню прав потерпілих від злочину. Експеримент з впровадження програм примирення потерпілих та правопорушників відбувається за підтримки Верховного Суду України та Міністерства юстиції України.

Взаємодія БО “Український Центр Порозуміння” та районної прокуратури у м. Києві відбувається в межах чинного законодавства та за погодженим механізмом співпраці.

Організація програм примирення потерпілих та правопорушників можлива у справах будь-якої категорії, де потерпілою виступає фізична особа (окрім випадків організованої злочинності). Додатковими умовами для організації процедури примирення є:

- факт визнання правопорушником вчинення ним суспільно небезпечного діяння;
- добровільна згода потерпілого та правопорушника брати участь у програмі примирення;
- збереження конфіденційності процесу.

2. Підготовка умов для співпраці

БО “Український Центр Порозуміння” (надалі Центр) взаємодіє з районною прокуратурою на підставі угоди про спільну діяльність. Вона визначає механізм спільної діяльності, його юридичні межі та можливості використання результатів програм примирення у кримінальному провадженні справи згідно чинного законодавства.

3. Механізм співпраці та організація програм примирення потерпілих та правопорушників

3.1 Інформування потенційних учасників програм примирення.

3.1.1 Інформація про діяльність Центру і його можливості, права та обов'язки щодо організації процедури примирення, та контактна інформація розміщується в доступному для відвідувачів місці у приміщенні районної прокуратури у м. Києві поряд з розпорядком роботи.

---

³² Розроблено Українським Центром Порозуміння у 2005 році згідно експертного висновку, наданого Академією Прокуратури України при Генеральній прокуратурі України, щодо відповідності чинному законодавству України розроблених Центром механізмів впровадження програм примирення потерпілих і правопорушників.

3.1.2 Після пред'явлення обвинувачення і закінчення збору доказів по справі, прокурор надає особі, що вчинила суспільно небезпечне діяння, інформацію про можливість участі у програмі примирення потерпілих та правопорушників та контакти Центру.

3.1.3 У випадку, коли особа, що вчинила суспільно небезпечне діяння, ініціює процедуру примирення, прокурор надає Центру інформацію про потерпілу особу (прізвище, ім'я, контактні дані).

3.1.4 Працівники Центру, згідно ст. 121 КПК України, дають зобов'язання про нерозголошення отриманих даних.

3.2 Організація програми примирення потерпілих та правопорушників.

3.2.1 Після звернення особи, що вчинила суспільно небезпечне діяння, до Центру, його працівники, що пройшли відповідне навчання, проводять окрему зустріч з правопорушником. Метою зустрічі є отримання інформації про особу правопорушника, його ставлення до вчиненого злочину, бажання здійснити кроки щодо усунення завданої злочином шкоду.

3.2.2 У випадку отримання добровільної згоди правопорушника, брати участь у програмі примирення, працівники Центру зв'язуються з потерпілим та проводять з ним окрему зустріч. Метою зустрічі є надання можливості потерпілому висловити свої почуття та переживання, проаналізувати те, що сталось, та визначити шкоду, яку було нанесено злочином.

3.2.3 Після отримання добровільної згоди як потерпілого, так і правопорушника брати участь у програмі примирення, організовується їх спільна зустріч. У процедурі примирення може брати участь будь-яка особа, присутність якої потерпілим чи правопорушником визнано доцільною. Наприклад, особа, яка є авторитетом для правопорушника і яка може позитивно вплинути на його поведінку – батьки, друзі, сусіди, тренер і т.д. Представники служби у справах неповнолітніх або соціальної служби для молоді також можуть бути залучені до спільної зустрічі у разі необхідності.

3.2.4 Результатом процедури примирення потерпілого та правопорушника є згода, до якої вони дійшли. Ця згода оформлюється у вигляді договору примирення, типову форму якого буде погоджено з представниками районної прокуратури.

4. Долучення документів

Прокурор може прийняти рішення про можливість долучення договору примирення і документів, які підтверджують його виконання, до матеріалів справи у випадку клопотання однієї з сторін справи.

5. Наслідки долучення документів до справи

Прокурором, слідчим чи суддею, в кожному випадку у відповідності до норм Кримінального кодексу України, яка буде застосовуватись, для особи, яка вчинила суспільно-небезпечне протиправне діяння, визначаються наслідки примирення, дійового щирого каяття, відшкодування шкоди: або звільнення від кримінальної відповідальності, або врахування обставин, що пом'якшують покарання.

Прокурор або слідчий може використати результати примирення для винесення постанови про направлення кримінальної справи до суду для вирішення питання про звільнення підсудного від кримінальної відповідальності на підставі п.1, 2, 3, 4 ст. 7-1 Кримінально-процесуального кодексу (КПК) України (закриття кримінальної справи у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 45 Кримінального Кодексу (КК)), з примиренням підсудного з потерпілим (ст. 46 КК), із застосуванням до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру в порядку, передбаченому ст. 447 КПК, з передачею особи на поруки колективу підприємства, установи чи організації (ст. 47 КК).

**МЕХАНІЗМ СПІВПРАЦІ
МІЖ РАЙОННИМ СУДОМ М. КИЄВА
ТА БО “УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ПОРОЗУМІННЯ”
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ
ПРОГРАМ ПРИМИРЕННЯ ПОТЕРПІЛИХ ТА ПРАВОПОРУШНИКІВ** ³³

1. Предмет спільної діяльності

БО “Український Центр Порозуміння” та районний суд м. Києва здійснюють спільну діяльність щодо надання можливості особам, які вчинили суспільно небезпечне діяння, та потерпілим від злочинів брати участь у програмі примирення, яка сприяє прийняттю правопорушниками відповідальності за усунення завданої шкоди, попередженню протиправної поведінки в майбутньому та забезпеченню прав потерпілих від злочину. Експеримент з впровадження програм примирення потерпілих та правопорушників впроваджується за підтримки Верховного Суду України та Міністерства юстиції України.

Взаємодія БО “Український Центр Порозуміння” та районного суду у м. Києві відбувається в межах чинного законодавства та за погодженим механізмом співпраці.

Організація програм примирення потерпілих та правопорушників можлива у справах про злочини невеликої тяжкості, які було скоєно вперше, у справах приватного обвинувачення, а також у справах будь-якої категорії, де потерпілою стороною є фізична особа (окрім випадків організованої злочинності) за наявності добровільної згоди потерпілого та обвинуваченого (підсудного).

Додатковими умовами для організації процедури примирення є:

- факт визнання правопорушником вчинення ним суспільно небезпечного діяння;
- добровільна згода потерпілого та правопорушника брати участь у програмі примирення;
- збереження конфіденційності процесу.

2. Підготовка умов для співпраці

БО “Український Центр Порозуміння” (надалі Центр) взаємодіє з районним судом на підставі угоди про спільну діяльність. У ній зазначається: обов'язки сторін, механізм спільної діяльності, його юридичні межі та можливості використання результатів програм примирення у кримінальному провадженні справи згідно чинного законодавства.

3. Механізм співпраці та організація програм примирення потерпілих та правопорушників

3.1 Інформування потенційних учасників програм примирення.

3.1.1 Інформація про діяльність Центру і його можливості, права та обов'язки щодо організації процедури примирення та контактна інформація розміщується в доступному для відвідувачів місці у приміщенні районного суду поряд з інформацією про розпорядок роботи суду.

---

³³ Розроблено Українським Центром Порозуміння у 2005 році згідно експертного висновку, наданого Академією Прокуратури України при Генеральній прокуратурі України, щодо відповідності чинному законодавству України розроблених Центром механізмів впровадження програм примирення потерпілих і правопорушників.

3.1.2 Суддя, під час інформування учасників кримінального процесу про можливості примирення та його наслідки, надає особі, що вчинила суспільно небезпечне діяння, інформацію про можливість участі у програмі примирення потерпілих та правопорушників та контакти Центру.

3.1.3 У випадку, коли особа, що вчинила суспільно небезпечне діяння, ініціює процедуру примирення, суддя надає Центру інформацію про потерпілу особу (прізвище, ім'я, контактні дані).

3.1.4 Працівники Центру, згідно законодавства України, дають зобов'язання про нерозголошення отриманих даних.

3.2 Організація програми примирення потерпілих та правопорушників.

3.2.1 Після звернення особи, що вчинила суспільно небезпечне діяння, до Центру, його працівники, що пройшли відповідне навчання, проводять окрему зустріч з правопорушником. Метою зустрічі є отримання інформації про особу правопорушника, його ставлення до вчиненого злочину, бажання здійснити кроки щодо усунення завданої злочинном шкоду.

3.2.2 У випадку отримання добровільної згоди правопорушника брати участь у програмі примирення, працівники Центру зв'язуються з потерпілим та проводять з ним окрему зустріч. Метою зустрічі є надання можливості потерпілому висловити свої почуття та переживання, проаналізувати те, що сталося, та визначити шкоду, яку було нанесено злочином.

3.2.3 Після отримання добровільної згоди як потерпілого, так і правопорушника, брати участь у програмі примирення, організовується їх спільна зустріч. У процедурі примирення може брати участь будь-яка особа, присутність якої потерпілим чи правопорушником визнано доцільною. Наприклад, особа, яка є авторитетом для правопорушника і яка може позитивно впливати на його поведінку – батьки, друзі, сусіди, тренер і т.д. Представники служби у справах неповнолітніх або соціальної служби для молоді також можуть бути залучені до спільної зустрічі у разі необхідності.

3.2.4 Результатом процедури примирення потерпілого та правопорушника є згода, до якої вони дійшли. Ця згода оформлюється у вигляді договору примирення, типову форму якого буде погоджено з районним судом у м.Києві.

4. **Долучення документів**

Суддя може прийняти рішення про можливість долучення договору про примирення і документів, які підтверджують його виконання, до матеріалів справи у випадку клопотання потерпілого чи підсудного (обвинуваченого) або їх законних представників.

5. **Можливі юридичні наслідки доручення договору про примирення та документів, що підтверджують його виконання, до матеріалів справи**

Суддею, в кожному випадку у відповідності до норм Кримінального кодексу України, яка буде застосовуватись, для особи, яка вчинила суспільно-небезпечне протиправне діяння, визначаються наслідки примирення, дійового щирого каяття, відшкодування шкоди: або звільнення від кримінальної відповідальності, або врахування обставин, що пом'якшують покарання.

Суд може використати результати примирення та закрити кримінальну справу у випадку вчинення неповнолітньою особою злочину невеликої тяжкості, звільнивши неповнолітнього підсудного від кримінальної відповідальності та застосувавши до нього примусові заходи виховного характеру (ст.97 КК). Крім цього, суд може звільнити неповнолітнього підсудного на підставі його дійового каяття (ст. 45 КК) або примирення з потерпілим (ст. 46 КК). У випадку вчинення неповнолітнім підсудним злочину

невеликої або середньої тяжкості, суд може врахувати результати примирення та передати неповнолітнього на поруки колективу підприємства, установи чи організації (ст. 47 КК).

Суддя також може врахувати примирення сторін як обставину, що пом'якшує покарання, під час винесення вироку (п.2 ч.1 та ч.2 ст. 66 КК) або призначити більш м'яке покарання, ніж передбачено законом за вчинення особливо тяжкого, тяжкого або середньої тяжкості злочину (ст.69 КК).

Суд може врахувати наслідки примирення та прийняти рішення про звільнення підсудного від покарання із застосуванням до нього примусових заходів виховного характеру в разі вчинення неповнолітнім підсудним злочину невеликої або середньої тяжкості (ст.105 КК). Крім цього, суд може прийняти рішення про звільнення підсудного від покарання з випробуванням у випадку його засудження до позбавлення волі (ст.104 КК).

Суд може врахувати наслідки медіації при призначенні покарання та прийняти рішення про звільнення підсудного від покарання з випробуванням, в залежності від призначеного покарання, особи підсудного та тяжкості вчиненого ним злочину (ст.75 КК)

Суддя може використати результати примирення для закриття кримінальної справи на підставі п. 1 ст. 27 КПК у випадку примирення винного та потерпілого в справах приватного обвинувачення.

**МЕХАНІЗМ СПІВПРАЦІ
МІЖ УКРАЇНСЬКИМ ЦЕНТОМ ПОРОЗУМІННЯ
ТА РАЙОННОЮ СЛУЖБОЮ У СПРАВАХ НЕПОВНОЛІТНІХ
М. КИЄВА**

"Український Центр Порозуміння" (надалі Центр) взаємодіє з Службою у справах неповнолітніх (надалі Служба) на підставі угоди про співпрацю.

Соціальна служба у справах неповнолітніх взаємодіє з громадською організацією "Український Центр Порозуміння" в рамках програми примирення потерпілих та правопорушників з метою профілактики злочинності серед неповнолітніх та застосування заходів виховного характеру до неповнолітніх, що здійснили правопорушення.

Програма примирення потерпілих та правопорушників, або медіація в кримінальних справах - це процес пошуку до або під час кримінального процесу взаємоприйнятого рішення щодо усунення завданої правопорушенням шкоди між потерпілим та правопорушником за посередництва компетентної особи - медіатора.

Взаємодія між Центром та Службою в рамках програми примирення потерпілих та правопорушників передбачає:

1. **Інформування координатора** Служби розв'язання конфліктів Центру про наявні на обліку Служби випадки вчинення правопорушення неповнолітніми, що включає інформацію про ім'я, контактні дані правопорушника та суть справи.

2. **Розміщення в приміщення Служби оголошення** про можливість участі неповнолітніх правопорушників та їх батьків у програмі примирення потерпілих та правопорушників.

3. **Залучення Центром неповнолітніх правопорушників до програми примирення**, що здійснюється в межах такої діяльності:

- Проведення спеціалістами Центру попередньої бесіди з правопорушником та його батьками з метою інформування про програму, її можливості в конкретному випадку, сприяння усвідомленню правопорушником наслідків своїх вчинків та прийняттю на себе відповідальності по усуненню завданої правопорушенням шкоди.

- Проведення попередньої бесіди з потерпілим з метою інформування про програму, її можливості, та сприяння зменшенню емоційної напруги потерпілого.

- Проведення спеціалістами Центру спільної зустрічі по усуненню нанесеної правопорушенням шкоди (медіації) між правопорушником та потерпілим у межах програми примирення.

- Звітування Службі у справах неповнолітніх координатором Служби розв'язання конфліктів Центру про результати роботи щодо конкретного випадку, а саме:

- о надання Службі копії Угоди потерпілого та правопорушника про наміри брати участь в програмі;
- о надання Службі копії Угоди за результатами зустрічі по усуненню спричиненої шкоди (медіації); о надання Службі інформаційного листа про місце, час проведення медіації її учасників факт примирення сторін кримінальної ситуації чи укладання ними угоди про відшкодування збитків;
- о надання Службі інформаційного листа про факт виконання угоди учасниками зустрічі.

4. Дотримання загальних принципів програми примирення та законності

Відповідно до Рекомендації № R (99)19, прийнятої Комітетом Міністрів Ради Європи 15 вересня 1999 р., основними принципами програм примирення(медіації в кримінальних справа) є:

- добровільність участі сторін - сторони мають право відмовитись від медіації на кожному її етапі;
- нейтральність медіатора - медіатор не повинен нав'язувати свої думки сторонам, навіть тоді, коли вважає, що знайшов найкращий спосіб вирішення проблеми;
- неупередженість медіатора - медіатор повинен однаково ставитися до сторін конфлікту та не мати власної зацікавленості у розв'язанні проблеми;
- конфіденційність медіації - як сторони, так і медіатор не можуть розголошувати, цитувати, переказувати третім особам чи іншим чином використовувати інформацію (письмову, усну, пряму чи опосередковану), що стала їм відома під час процесу медіації за винятком випадків, коли на це отримана згода сторін.

У практиці Українського Центру Порозуміння дотримання цих принципів забезпечується Етичним кодексом медіатора. Медіатор є сертифікованим спеціалістом Українського Центру Порозуміння.

Дотримання законності передбачає відповідальність Центру за конфіденційність наданої інформації про неповнолітніх, що стоять на обліку Служби, а також залучення неповнолітніх правопорушників до програми примирення лише за їх добровільною згодою та за згодою їх батьків чи законних представників.

ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ

**АКАДЕМІЯ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ
ПРИ ГЕНЕРАЛЬНІЙ ПРОКУРАТУРІ УКРАЇНИ**

04050 м. Київ вул.Мельникова 81-б
(044) 238-28-51 факс 238-28-52

~~18~~.05.03 № 05/2-8-101 вих.03
на № 17/2003 від 04.04.03

“Український Центр Порозуміння”

У зв'язку із Вашим листом надсилаю висновок Академії прокуратури України при Генеральній прокуратурі України щодо відповідності чинному законодавству України розроблених “Українським Центром Порозуміння” механізмів впровадження програм примирення в Україні.

Додаток: на 3 арк.
З повагою

**Ректор Академії прокуратури
України при Генеральній прокуратурі
України**

В.Богуцький

Виконавець Ільковець Л.Б.
Тел.238-28-51

Виконавець Ільковець Л.Б.
Тел. 238-28-51

**Висновок щодо відповідності чинному законодавству
розроблених "Українським Центром Порозуміння" механізмів
впровадження програм примирення в Україні**

31 травня 2003 року

м. Київ

Відповідно до листа керівника "Українського Центру Порозуміння" від 4 квітня 2003 року №17/2003 та доручення ректора Академії прокуратури України при Генеральній прокуратурі України В.В.Богуцького від 07.04.03, згідно з Положенням про кафедру та Уставом Академії прокуратури України при Генеральній прокуратурі України мною, завідуючою кафедрою організації нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство Академії прокуратури України при Генеральній прокуратурі України старшим радником юстиції Ільковець Л.Б. додатково вивчені розроблені "Українським Центром Порозуміння" механізми впровадження програм примирення в Україні на предмет відповідності їх чинному законодавству України.

При цьому використані також дані, що їх одержано під час проведення занять із слідчими органів прокуратури України 1 лютого ц.р. разом із співробітниками "Українського Центру Порозуміння", в ході яких було презентовано типову програму примирення.

Подібні програми примирення діють у різних країнах світу. Зокрема, в російській Федерації програми примирення діють протягом кількох років в 10 містах. Світовими лідерами у застосуванні програм примирення потерпілого (жертви) і правопорушника є Нова Зеландія, Австралія, Сполучені Штати Америки, Канада, Нідерланди, Фінляндія, Норвегія.

Безумовно, впровадження програм примирення в Україні відіграватиме позитивну роль і сприятиме певною мірою виконанню завдань кримінального судочинства, впливатиме на вирішення проблеми відшкодування шкоди, заподіяної злочинцем. Слід зазначити також позитивну роль програм примирення у попередженні правопорушень, сприяння таких програм вихованню поваги людини до іншої людини та до закону.

З урахуванням чинного в Україні законодавства щодо застосування програм Примирення можливо висловити наступні рекомендації (висновки):

1. Механізм процедури примирення має базуватися на нижченаведених засадах:

а) інформація про діяльність Центру і його можливості, права та обов'язки при процедурі примирення, контактний зв'язок має бути розміщена на доступному для візитерів місці у приміщеннях правоохоронних органів та судів;

б) **тільки особа, яка вчинила суспільно небезпечне протиправне діяння, ініціює процедуру примирення** і має право (але не зобов'язана) звернутися за допомогою до координатора Центру. Саме таке вирішення питання щодо ініціатора примирення відповідатиме вимогам закону, зокрема Кримінального кодексу України, які передбачають як обставини, що пом'якшують покарання, та можуть стати підставою для подальшого звільнення від відповідальності за вчинення злочинів невеликої тяжкості, щире каяття, добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди, а також примирення. У кожному випадку про щире каяття, прагнення до добровільного відшкодування збитку або примирення має свідчити **добровільне волевиявлення особи**, яка вчинила суспільно небезпечне протиправне діяння, а не спонукання особи до цього координатором Центру. Адже правопорушник став ініціатором конфлікту з потерпілим, він повинен стати так само ініціатором примирення. Добровільне волевиявлення особи, яка вчинила суспільно небезпечне протиправне діяння - єдиний критерій можливості застосування процедури примирення

При цьому не слід посилаючись на можливий критерій впровадження такої процедури визнання особою своєї вини: є непоодинокі випадки, коли злочини вчинено на ґрунті неприязних відносин, вину визнано, але особи не бажають примиритися.

Водночас слід погодитися з пропозицією Центру щодо **обов'язкової умови** для застосування процедури примирення - визнання факту правопорушення особою, яка його вчинила. Це виключить можливість недобросовісного використання процедури примирення для створення нових доказів на користь правопорушника;

в) **потерпіла особа** не може безпосередньо звернутися до Центру за допомогою координатора для вирішення питання щодо примирення, оскільки за змістом норм Кримінального кодексу Ініціатива щодо примирення повинна виходити від особи, яка вчинила суспільне небезпечне протиправне діяння, що й свідчить про можливість звільнення такої особи від кримінальної відповідальності або пом'якшення їй покарання.

Виключення з цього правила становить **потерпіла особа** у справах про злочини так званого приватного обвинувачення, передбачені ст.325, ч. 1 ст.126, ст.336 (в частині заподіяння шкоди правам та інтересам окремих громадян) Кримінального кодексу України, оскільки ч. 1 ст.27 КПК України прямо передбачає ініціативу потерпілого як у порушенні таких справ, так і у примиренні з правопорушником ;

г) в жодному випадку **не можна нав'язувати процедуру примирення**, право особи, яка вчинила суспільне небезпечне протиправне діяння, примиритися з потерпілим, у тому числі шляхом відшкодування шкоди, їй зобов'язаний роз'яснити слідчий, прокурор, суддя;

д) немає потреби вносити зміни до чинного законодавства для того, щоб запровадити процедуру примирення за участі координаторів Центру. Натомість слід чітко визначити за допомогою слідчого, прокурора, судді, в кожному випадку у відповідності з нормою Кримінального кодексу України, яка буде застосовуватися, наслідки такого примирення, дійового щирого каяття, відшкодування шкоди для особи, яка вчинила суспільно небезпечне протиправне діяння: або звільнення від кримінальної відповідальності або обставина, що пом'якшує покарання.

За таких умов немає перешкод для впровадження процедури примирення у справах будь-якої категорії, де потерпілою виступає фізична особа - від заподіяння умисного легкого тілесного ушкодження (злочин невеликої тяжкості) до умисного вбивства, наприклад, з корисливих мотивів (особливо тяжкий злочин). У першому випадку наслідком примирення може стати звільнення особи від кримінальної відповідальності, у другому випадку суд зобов'язаний врахувати щире каяття, вибачення, реальне відшкодування майнової шкоди як обставину, яка пом'якшує покарання, що може бути призначене особі.

До такого ж висновку дійшли і слухачі Академії - слідчі органів прокуратури районного рівня з різних регіонів під час проведення занять з цих питань,

3. З огляду на зазначені у п.2 висновку принципи необхідно доопрацювати тип угоди про співпрацю Центру із судом, правоохоронними органами та прокуратурою.

В цих угодах зазначається, що координатор Центру, одержавши звернення особи, яка вчинила суспільне небезпечне протиправне діяння (злочин) про впровадження процедури примирення з потерпілою особою, звертається до особи, в провадженні якої перебуває кримінальна справа, з письмовим проханням надати для ознайомлення протягом чітко визначеного часу. Після цього координатор Центру проводить комплекс дій, спрямованих на примирення осіб. Результати примирення оформляються письмово надаються особі, в провадженні якої перебуває справа, для доручення їх до кримінальної справи. В кожному випадку ознайомлення з матеріалами справи координатор Центру дає письмове зобов'язання про нерозголошення її матеріалів відповідно до ст. 121 К України, же також долучається до справи.

4. Впровадження в Україні програм примирення має відбуватися з урахуванням суспільної потреби, про яку має свідчити думка якомога ширшого загалу, одержана, наприклад, шляхом соціологічного опитування тощо. Одержані результати опитування дадуть змогу спрогнозувати (хоча б приблизно) поширеність застосування програм, а відтак фінансування.

Завкафедрою організації нагляду за дотриманням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство Академії прокуратури України при Генеральній прокуратурі України старший радник юстиції

Ільковець Л.Б.

ДОГОВОР О СОТРУДНИЧЕСТВЕ

г. Луганск

от « ____ » _____ 2004 г.

1. Организация условий для сотрудничества.

Луганская областная группа медиации, именуемая в дальнейшем «ЛОГМ» в лице председателя Совета директоров Перепечаенко Владимира Анатольевича и служба по делам несовершеннолетних _____, именуемая в дальнейшем «СЛУЖБА» в лице начальника _____, в дальнейшем «СТОРОНЫ», заключили настоящий договор о нижеследующем:

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРА

- 1.1. Согласно настоящему договору Стороны обязуются объединить свои усилия с целью профилактики правонарушений среди несовершеннолетних путем подготовки и проведения процедур примирения правонарушителя и потерпевшей стороны, содействовать внедрению механизмов восстановительного правосудия и ювенальной юстиции.
- 1.2. В рамках Договора предусматривается:
  - деятельность **сотрудника Службы** в целях обеспечения наиболее полного изучения личности несовершеннолетнего правонарушителя, а также для реализации деятельности по адресной реабилитации правонарушителя и потерпевшего;
  - деятельность **координатора ЛОГМ** по программе примирения потерпевшего и правонарушителя в целях изменения в сознании людей роли сообщества в профилактике правонарушений и конфликтов, поиска возможностей по заглаживанию причиненного вреда, восстановления отношений и ресоциализации несовершеннолетних правонарушителей.
- 1.3. **Стороны** подтверждают, что все процедуры, действия и мероприятия, производимые участниками настоящего договора при его реализации, носят характер деятельности, не запрещенной законодательством Украины.

2. ПРАВА И ОБЯЗАННОСТИ СТОРОН

2.1. Сотрудник Службы обязуется:

- 2.1.1 Предоставлять для проведения процедуры примирения информацию о правонарушителе, соответствующую следующим критериям:
  - правонарушитель является несовершеннолетним;
  - правонарушение совершено в отношении физического лица и не является тяжким преступлением;
  - несовершеннолетний правонарушитель признает факт правонарушения и свою вину;
  - проявляет инициативу, стремление к урегулированию конфликта и возмещению нанесенного вреда.
- 2.1.2 Информировать несовершеннолетнего правонарушителя и потерпевшую сторону о возможности примирения и о деятельности ЛОГМ в этой сфере, а также разместить информацию о деятельности ЛОГМ и процедуре примирения в помещении Службы.
- 2.1.3 Предоставить координатору ЛОГМ данные об участниках конфликта:

- описание факта правонарушения;
- дополнительную информацию о личности правонарушителя;
- контактные данные несовершеннолетнего правонарушителя;
- содействовать поиску контактных данных потерпевшей стороны.

2.1.4 Передать координатору ЛОГМ рекомендацию на проведение процедуры примирения (приложение 1).

2.1.5 Направить письмо потерпевшей стороне о возможности проведения процедуры примирения (приложение 2).

2.2. Координатор ЛОГМ обязуется:

2.2.1. Запрашивать у Службы информацию о случаях правонарушений.

2.2.2. Информировать Службу о ходе подготовки к процедуре примирения по запросу Службы.

2.2.3. Не позднее 3 месяцев с момента получения рекомендации предоставить Службе отчет о проведении процедуры примирения (приложение 3) или отчет о предварительных встречах (приложение 4).

2.2.4. Соблюдать конфиденциальность информации по делу, полученную от Службы, и использовать её исключительно для достижения примирения правонарушителя и потерпевшего.

2.2.5. В случае заключения примирительного соглашения между правонарушителем и потерпевшим и только с их согласия, Координатор передает копию примирительного соглашения в Службу.

2.3. Стороны имеют право:

2.3.1. Вносить изменения в обозначенный в настоящем договоре механизм и организационную схему взаимодействия сторон. Принятие Сторонами изменений осуществляется в соответствии с п. 5 настоящего договора.

3. ОТВЕТСТВЕННОСТЬ СТОРОН ЗА НЕВЫПОЛНЕНИЕ ПРИНЯТЫХ ПО ДОГОВОРУ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ

В случае нарушения одной из сторон принятых обязательств по договору об этом справляется представление второй стороне и принимается решение о целесообразности расторжения Договора либо внесении в него изменений.

4. СРОК ДЕЙСТВИЯ ДОГОВОРА

Настоящий Договор действует с момента его заключения до 1.01.2005 года.
Договор составлен в двух экземплярах, по одному для каждой из Сторон.

5. ПРОЧИЕ УСЛОВИЯ

Приложения, принятые по согласованию Сторон, являются неотъемлемой частью настоящего Договора с момента их подписания. Изменения или исключение приложений осуществляются на основании отдельного решения Сторон.

ЮРИДИЧЕСКИЕ АДРЕСА СТОРОН

ПУБЛІКАЦІЇ З ПИТАНЬ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ

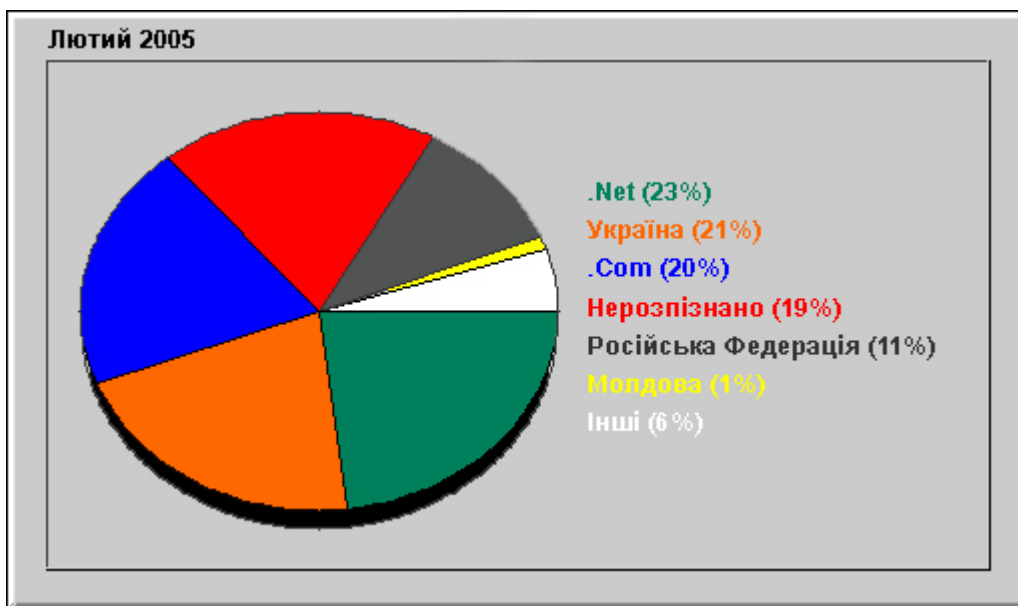
- Персоналізація злочину //Британські обрії.– №2, 2004 <http://www.britemb-ukraine.net/magazine/?id=13>
- Процедура примирення як інноваційний метод роботи з неповнолітніми правопорушниками // Бюлетень ГУРТ.– № 23 (223), 23 вересня 2004.
- Програми відновлювального правосуддя: новий підхід до розв'язання кримінальних ситуацій// Магістеріум.– № 15, 2004.
- Звіт щодо поїздки з обміном досвіду в Польщу// Mediator, грудень 2003.
- "Restorative Justice Developments in Ukraine"// Newsletter of the European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice, December 2003.
- Чтоб остановить рост детской преступности // Новый ракурс.– № 48 (100), 2004.
- Передумови впровадження процедури медіації в Україні // Парламент.– № 3, 2004. http://www.parlament.org.ua/index.php?action=magazine&id=9&ar_id=572&iar_id=602&as=2
- Вивчення досвіду Польщі у сфері медіації // Право України.– № 3, березень 2004.
- Медіація як ефективний засіб для перевиховання та попередження злочинності серед неповнолітніх // Науковий вісник Львівського юридичного інституту.– № 2, 2004.
- Переваги медіації в кримінальних справах// Тиждень.– № 49 (108), 9 грудня 2004.
- Особливості процесу медіації (примирення) в кримінальних справах// Тиждень.– № 44 (103), 4 листопада 2004.
- Умови звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим // Тиждень.– № 44 (101), 21 жовтня 2004.
- Відновне Правосуддя: міжнародний досвід корисний для України// Тиждень.– № 51 (110), 11 грудень 2004.
- Які правові наслідки можливі в разі примирення неповнолітнього підсудного та потерпілого? // Тиждень. – №6 (105), 17 листопада 2004.
- *Рост детской преступности: остановить сегодня //XXI век.– № 48, 17 November 2004.*

СТАТИСТИКА ВІДВІДУВАНЬ САЙТУ «ПРАКТИКА ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ»

Відвідувань сайту (станом на 10 березня 2005 р.): 14377.

Розподіл по країнах (лютий 2005р.):

- Україна – 21%
- Російська Федерація – 11%
- Молдова – 1 %
- Інші – 6 %

**СУПРОВІДНІ ДОКУМЕНТИ
ПРОГРАМИ ПРИМИРЕННЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЗБОРУ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ОЦІНКИ**

Форма 1.

УГОДА

про наміри сторін взяти участь у зустрічі по усуненню спричиненої шкоди

Ми, що нижче підписались, добровільно погодилися розв'язати ситуацію, що виникла, дотримуючись таких домовленостей:

1. Ставитись до будь-якої інформації, що використовується в процесі чи відноситься до предмету обговорення, як до конфіденційної. Тобто не допускати її розголошення назовні, а також в будь-якому кримінальному чи адміністративному процесі.
2. Винятком є випадки:
  - коли учасники зустрічі добровільно домовляться про можливість розголошення інформації;
  - коли отримана інформація свідчить про реальну загрозу завдання шкоди або вчинення іншого злочину. В такому випадку ведучий зустрічі повинен поінформувати відповідні органи.
3. Не викликати посередника в суд як свідка.
4. З повагою ставитись до усіх учасників зустрічі, їхньої точки зору чи висловлювань.
5. Поважати право кожного брати участь у процедурі на добровільних засадах.
6. Поважати право кожної сторони обирати або змінювати ведучого зустрічі.
7. Активно брати участь в пошуках взаємоприйняттого варіанту вирішення ситуації, розуміючи, що лише ми можемо прийняти рішення, і лише від нас залежить його виконання. Будь-яка угода чи рішення, яке буде прийняте під час зустрічі, вступає в силу за обопільною добровільною згодою сторін

ПІБ: _____

_____

Дата _____

Підпис _____

ПІБ: _____

_____

Дата _____

Підпис _____

ПІБ: _____

_____

Дата _____

Підпис _____

ПІБ: _____

_____

Дата _____

Підпис _____

Форма 2А

РЕЄСТРАЦІЙНА КАРТКА № _____

Прізвище, ім'я та по-батькові координатора:		Дата передачі справи:
Джерело інформації (прізвище, ім'я та по-батькові, посада, контактні дані):		
Прізвище, ім'я та по-батькові медіатора (ведучого), який прийняв справу:		Дата передачі справи
Підстава для завершення роботи по справі		Дата завершення
ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТОРОНИ		
Статус: <u>сторона конфлікту, потерпілий</u>	Статус: <u>сторона конфлікту, правопорушник</u>	
Прізвище, ім'я, по-батькові:	Прізвище, ім'я, по-батькові:	
Адреса:	Адреса:	
Телефон:	Телефон:	
Рід занять:	Рід занять:	
Вік:	Вік:	
Стать:	Стать:	
Законні представники:	Законні представники:	
Стаття обвинувачення:		
Опис ситуації:		
Чи були відправлені листи:		
правопорушнику	Так, дата	Ні
потерпілому	Так, дата	Ні
Додаткова інформація для медіатора (ведучого зустрічі):		

Форма ЗА

ЗВІТ МЕДІАТОРА

Реєстраційна картка № _____

Особливості проведення попередніх зустрічей.

1*. Чи були досягнуті цілі попередньої зустрічі у роботі з правопорушником:

- позитивні зміни емоційного стану?
Так   Частково   Ні
- усвідомлення правопорушником власних потреб та інтересів?
Так   Частково   Ні
- розуміння правопорушником суті програми?
Так   Частково   Ні
- готовність правопорушника до зустрічі з потерпілим?
Так   Частково   Ні

2*. Чи були досягнуті цілі попередньої зустрічі у роботі з потерпілим:

- позитивні зміни емоційного стану?
Так   Частково   Ні
- усвідомлення потерпілим власних потреб та інтересів?
Так   Частково   Ні
- розуміння потерпілим суті програми?
Так   Частково   Ні
- готовність потерпілого до зустрічі з правопорушником?
Так   Частково   Ні

3*. Чи були досягнуті цілі попередньої зустрічі у роботі з залученими особами (батьки, родичі, друзі) зі сторони правопорушника:

- позитивні зміни емоційного стану?
Так   Частково   Ні
- розуміння залученою особою суті програми?
Так   Частково   Ні
- усвідомлення залученою особою своєї ролі в процесі?
Так   Частково   Ні
- готовність до зустрічі з потерпілим?
Так   Частково   Ні

4*. Чи були досягнуті цілі попередньої зустрічі у роботі з залученими особами (батьки, родичі, друзі) зі сторони потерпілого:

- позитивні зміни емоційного стану?
Так   Частково   Ні
- розуміння залученою особою суті програми?
Так   Частково   Ні
- усвідомлення залученою особою своєї ролі в процесі?
Так   Частково   Ні
- готовність до зустрічі з правопорушником?
Так   Частково   Ні

5. Чи виникали у Вас труднощі під час проведення попередніх зустрічей?

Ні (перейти до питання 8)

Так (будь ласка, опишіть труднощі, з якими Ви зіткнулися) _____

---

6. Як Ви справилися з труднощами, що виникли у Вас під час проведення попередніх зустрічей?

---

7. Що можна було зробити ще для вирішення труднощів, які виникли під час проведення попередніх зустрічей? _____

---

8. Висновки на майбутнє (що було вдалим) _____

Дякуємо за Ваші відповіді.

* - питання для обов'язкового заповнення.

Форма ЗБ

ЗВІТ МЕДІАТОРА

Реєстраційна картка № _____

Особливості проведення процедури примирення (медіації).

1*. Чи були досягнуті цілі програми примирення (медіації) у роботі з правопорушником:

- позитивні зміни емоційного стану?
Так   Частково   Ні
- розуміння правопорушником впливу кримінальної ситуації на життя потерпілого?
Так   Частково   Ні
- вияв співчуття до потерпілого?
Так   Частково   Ні
- усвідомлення правопорушником своєї вини?
Так   Частково   Ні
- прийняття правопорушником відповідальності за свої дії?
Так   Частково   Ні
- щире каяття (вибачення) перед потерпілим?
Так   Частково   Ні

2*. Чи були досягнуті цілі програми примирення (медіації) у роботі з потерпілим:

- позитивні зміни емоційного стану?
Так   Частково   Ні
- розуміння потерпілим причин кримінальної ситуації?
Так   Частково   Ні
- позитивні зміни у ставленні до правопорушника?
Так   Частково   Ні

3*. Чи пробачив потерпілий правопорушника?

Так   Частково   Ні

4*. Чи були досягнуті цілі процедури примирення (медіації) у роботі з залученими особами (батьки, родичі, друзі) зі сторони правопорушника:

- позитивні зміни емоційного стану?
Так   Частково   Ні
- розуміння впливу кримінальної ситуації на життя потерпілого?
Так   Частково   Ні
- вияв співчуття до потерпілого?
Так   Частково   Ні
- допомога/підтримка у прийнятті відповідальності правопорушником?
Так   Частково   Ні

5*. Чи були досягнуті цілі процедури примирення (медіації) у роботі з залученими особами (батьки, родичі, друзі) зі сторони потерпілого:

- позитивні зміни емоційного стану?
Так   Частково   Ні
- підтримка потерпілого протягом процесу?
Так   Частково   Ні
- розуміння причин кримінальної ситуації?
Так   Частково   Ні
- позитивні зміни у ставленні до правопорушника?
Так   Частково   Ні

6*. Чи пробачили залучені особи правопорушника?

Так   Частково   Ні

7. Чи виникали у Вас труднощі під час процедури примирення (медіації)?

Ні (*перейти до питання 8*)

Так (*будь ласка, опишіть труднощі, з якими Ви зіткнулися*) _____

---

8. Як Ви справилися з труднощами, що виникли у Вас під час процедури примирення (медіації)? _____

---

9. Що можна було зробити ще для вирішення труднощів, що виникли під час процедури примирення (медіації)? _____

10*. Чи було укладено угоду між сторонами?

Так   Ні

11*. Чи було прийняте рішення про матеріальне відшкодування?

Так   Ні

12. Висновки на майбутнє (що було вдалим?)

Дякуємо за Ваші відповіді.

* - питання для обов'язкового заповнення.

Форма 5А

МОНІТОРИНГ ВИКОНАННЯ УГОДИ

(телефонні дзвінки)

Регістраційна картка № _____

Перший дзвінок (через два тижні після медіації) Дата проведення _____

Прізвище учасника	Потерпілий		Правопорушник	
Чи дотримуєтесь ви умов угоди?	Так	Ні	Так	Ні
Чи дотримується умов угоди інша сторона?	Так	Ні	Так	Ні
Якщо ні (або за інших причин) чи не бажаєте ви домовитись про зустріч?	Так	Ні	Так	Ні
Чи змінилися ваші стосунки на краще?	Так	Ні	Так	Ні
Чи порекомендували б Ви скористатися медіацією своїм знайомим за схожих обставин?	Так	Ні	Так	Ні
Коментарі				

Другий дзвінок (через місяць після медіації) Дата проведення _____

Прізвище учасника	Потерпілий		Правопорушник	
Чи дотримуєтесь ви умов угоди?	Так	Ні	Так	Ні
Чи дотримується умов угоди інша сторона?	Так	Ні	Так	Ні
Якщо ні (або за інших причин) чи не бажаєте ви домовитись про зустріч?	Так	Ні	Так	Ні
Чи змінилися ваші стосунки на краще?	Так	Ні	Так	Ні
Чи порекомендували б Ви скористатися медіацією своїм знайомим за схожих обставин?	Так	Ні	Так	Ні
Коментарі				

Форма 5Б

МОНІТОРИНГ ВИКОНАННЯ УГОДИ
(підсумкова/моніторингова зустріч)

1. Дата проведення підсумкової зустрічі _____

2. Мета підсумкової зустрічі _____

---

3. Хто був ініціатором проведення підсумкової зустрічі?

---

4. Хто був присутній на підсумковій зустрічі?

---

5. Про що домовилися?

---

6. Чи досягнута домовленість про наступну зустріч (*потрібне підкреслити*)?

Так   Ні (*перейти до питання 8*)

7. Дата проведення наступної зустрічі?

---

8. Чи прийняли Ви рішення про завершення медіаційної справи (*потрібне підкреслити*)?

Так   Ні

9. Коментарі

Форма 7А

ОЦІНКА ПРАВОПОРУШНИКОМ ПРОЦЕСУ МЕДІАЦІЇ

Сторона
Сторона підтримки

АНКЕТА № _____

Ми вдячні Вам за те, що Ви скористалися послугами нашого Центру. Ваша думка про нашу роботу є дуже цінною для нас. Тому, ми просимо Вас відповісти на декілька питань.

Інструкція. Будь ласка, підкресліть те, що відповідає Вашій думці.

1. Чи допомогла Вам зустріч з іншою стороною переконатися, що він/вона не вчинить повторного злочину проти Вас?

Так, зустріч мені допомогла   Це на мене не вплинуло   Ні, зустріч мені не допомогла

2. Як Ви вважаєте, чи зрозуміла інша сторона, як кримінальна ситуація вплинула на Ваше життя?

Так, зрозумів (-ла) повністю   Зрозумів (-ла) частково   Ні, зовсім не зрозумів (-ла)

3. Чи вплинула зустріч з іншою стороною на Ваші переживання стосовно ситуації злочину?

Я відчуваю краще   Це на мене не вплинуло   Я відчуваю гірше

4. Чи допомогла Вам зустріч з іншою стороною зрозуміти, чому він/вона вчинив(-ла) злочин?

Так, я зрозумів (-ла) чому   Частково зрозумів (-ла)   Ні, я не зрозумів (-ла) чому

5. Чи сприяла участь в програмі медіації тому, що офіційне правосуддя стало більше відповідати Вашим потребам?

Так, сприяла   Частково сприяла   Ні, зовсім не сприяла

6. Чи можете Ви сказати, що медіатор однаково ставився до Вас і до іншої сторони?

Так   Частково   Ні

7. Чи почувалися Ви комфортно/зручно під час медіації?

Так   Частково   Ні

8. Наскільки Ви задоволені результатом медіації?

Повністю задоволений (-на)   Частково задоволений (-на)   Зовсім не задоволений (-на)

9. Чи порекомендували б Ви іншій особі, яка потрапила в подібну ситуацію, прийняти участь у такій програмі?

Так, звичайно   Можливо   Ні, ніколи

10. Що Ви можете порадити для покращення нашої роботи?

ДЯКУЄМО!

ПЛАН ОЦІНКИ Й МОНІТОРИНГУ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ ПРОГРАМИ ПРИМИРЕННЯ ПОТЕРПІЛИХ І ПРАВОПОРУШНИКІВ

Дослідницькі питання	Дані	Джерела збору даних	Інструменти збору даних	Вид аналізу
1. Хто приймає участь у програмі і чому?	Демографічні дані клієнтів Причини участі в програмі	Клієнти Реєстраційні форми	Інформаційні листи Форми фіксації даних План інтерв'ю	Якісний Кількісний
2. Якими є механізми проведення програми примирення потерпілих і правопорушників у різних регіонах? (подібні і відмінні риси)	Механізми взаємодії з органами системи правосуддя, їх переваги Діяльність відповідно до механізмів	Реєстраційні форми Працівники проекту Медіатори	Форми фіксації даних Звіти медіаторів Фокус-група Протокол спостереження	Якісний
3. Як оцінюють програму примирення потерпілих і правопорушників її учасники?	Рівень задоволення чи незадоволення програмою	Клієнти	План інтерв'ю: • - закриті питання; • - відкриті питання	Якісний Кількісний
4. Що представники системи правосуддя думають стосовно програми примирення потерпілих і правопорушників?	Потреба в програмі Рівень задоволення чи незадоволення програмою	Представники системи правосуддя	План інтерв'ю: • - закриті питання; • - відкриті питання.	Якісний Кількісний
5. Якими були безпосередні результати програм примирення потерпілих і правопорушників?	Кількість: • переданих справ; • премоделіцій; • медіацій; • укладених угод; • Типи укладених угод	Супроводжуюча документація	Форми фіксації даних	Кількісний
6. Чи відповідає українська модель програми примирення потерпілих і правопорушників основним принципам відновного правосуддя? Критерії: • відшкодування завданої шкоди • активне залучення клієнтів • добровільність участі в програмі	Ставлення потерпілих, правопорушників, батьків, медіаторів і працівників проекту	Супроводжуюча документація Транскрипти інтерв'ю	Перегляд усіх даних, зібраних протягом проекту	Якісний

СТАТИСТИКА РОБОТИ З КРИМІНАЛЬНИМИ СИТУАЦІЯМИ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ПРИМИРЕННЯ ПОТЕРПІЛИХ ТА ПРАВОПОРУШНИКІВ (М. КИЇВ)

Спочатку проекту Службою розв'язання конфліктів Українського Центру Порозуміння було отримано інформацію про кримінальні справи з таких джерел:

1. Районний суд Києва – 200 справ,
2. Районна Служба у справах неповнолітніх – 4 справи,
3. Департамент з питань виконання покарань – 1 справа
4. Самозвернення – 2 справи

З усіх 207 справ, щодо яких було отримано інформацію, такими, що підходять для програми примирення було визнано 75 випадків.

В третьому кварталі 2003 року медіатори Українського Центру Порозуміння працювали у 5 випадках.

Одним з них була ситуація, де потерпілою стороною виступав неповнолітній. В цій ситуації було здійснено 1 телефонну консультацію з родичами правопорушника, після чого роботу по справі було припинено через неможливість контакту з правопорушником.

В інших 4 випадках медіаторами УЦП, відповідно до завдань програми було надано такі послуги:

- телефонні консультації з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 3;
- телефонні консультації з правопорушниками –3;
- попередні зустрічі з правопорушниками – 2;
- попередні зустрічі з потерпілими – 1.

В 3 випадках роботу було припинено через відмову правопорушника брати участь у програмі примирення. В одному випадку в наслідок роботи медіаторів, примирення учасників кримінальної ситуації та відшкодування завданої шкоди відбулось за ініціативи правопорушника без проведення спільної зустрічі.

Загалом за цей період, вираховуючи випадки, де потерпілим/правопорушником був потерпілий, було здійснено:

- телефонних консультацій з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 4;
- телефонні консультації з правопорушниками –3;
- попередні зустрічі з правопорушниками – 2;
- попередні зустрічі з потерпілими – 1.

В четвертому кварталі 2003 року медіатори УЦП працювали у 6 випадках.

Одним з них була ситуація, як потерпілий, так і правопорушник були неповнолітніми. Ще у двох випадках лише правопорушниками виступали неповнолітні особи. виступав неповнолітній.

У тих випадках, де правопорушники були неповнолітніми було здійснено 2 телефонні консультації та 1 попередню зустріч з представниками правопорушника, 1 попередню зустріч з потерпілою стороною. Потім роботу у 2 випадках було припинено через відмову правопорушника, та ще в одному випадку, через відмову представника неповнолітнього правопорушника брати участь у програмі примирення.

В інших 3 випадках медіаторами УЦП, відповідно до завдань програми було надано такі послуги:

- телефонні консультації з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 1;
- телефонні консультації з правопорушниками –1;
- телефонні консультації з потерпілими –1;
- попередні зустрічі з правопорушниками – 2;
- попередні зустрічі з потерпілими – 2.

В 1 випадку роботу було припинено через неможливість контакту з правопорушником, ще в 1 одному випадку роботу було припинено через відмову правопорушника брати участь у програмі примирення. Один випадок було визнано таким, що не підходить для програми примирення.

Загалом за цей період, вираховуючи випадки, де потерпілим/правопорушником був потерпілий, було здійснено:

- телефонних консультацій з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 3;
- телефонних консультацій з правопорушниками –1;
- телефонних консультацій з потерпілими –1;
- попередніх зустрічей з правопорушниками – 2;
- попередніх зустрічей з потерпілими – 3;
- попередніх зустрічей з представниками потерпілого/правопорушника – 1.

У першому кварталі 2004 року медіатори УЦП працювали у 8 випадках.

4 випадки були ситуаціями де потерпілі були неповнолітніми (2 випадки) та правопорушники буди неповнолітніми (2 випадки)

У тих випадках, де правопорушники були неповнолітніми було здійснено 1 телефонну консультацію з правопорушником. Потім роботу було припинено через відмову правопорушника (1 випадок) та неможливість прямого контакту з правопорушником (1 випадок).

В інших 6 випадках медіаторами УЦП, відповідно до завдань програми було надано такі послуги:

- інформаційні листи до правопорушника – 1;
- інформаційні листи до потерпілого – 1;
- телефонні консультації з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 1;
- телефонні консультації з правопорушниками –5;
- телефонні консультації з потерпілими –4;
- попередні зустрічі з правопорушниками – 2;
- попередні зустрічі з потерпілими – 4.

В 3 випадках роботу було припинено через неможливість контакту з правопорушником, ще в 1 одному випадку роботу було припинено через відмову потерпілого брати участь у програмі примирення. У 2 випадках в наслідок роботи медіаторів, примирення учасників кримінальної ситуації та відшкодування завданої шкоди відбулось за ініціативи правопорушника без проведення спільної зустрічі.

Загалом за цей період, вираховуючи випадки, де потерпілим/правопорушником був потерпілий, було здійснено:

- надіслано інформаційних листів до правопорушника – 1;
- надіслано інформаційних листів до потерпілого – 1;
- телефонних консультацій з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 1;
- телефонних консультацій з правопорушниками –6;
- телефонних консультацій з потерпілими –3;
- попередніх зустрічей з правопорушниками – 2;
- попередніх зустрічей з потерпілими – 4

У другому кварталі 2004 року медіатори Українського Центру Порозуміння працювали у 3 випадках.

Одним з випадків була ситуація, де потерпілий був неповнолітнім.

Усіх випадках медіаторами УЦП, відповідно до завдань програми було надано такі послуги:

- інформаційні листи до правопорушника – 1;
- телефонні консультації з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 1;
- телефонні консультації з правопорушниками –3;
- телефонні консультації з потерпілими –1;
- попередні зустрічі з правопорушниками – 1;

В 2 випадках роботу було припинено через неможливість контакту з правопорушником. Ще в 1 випадку в наслідок роботи медіаторів, примирення учасників кримінальної ситуації та відшкодування завданої шкоди відбулось за ініціативи правопорушника без проведення спільної зустрічі.

В третьому кварталі 2004 року медіатори УЦП працювали у 16 випадках.

У двох випадках як потерпілий так і правопорушник були неповнолітніми, ще в одному випадку лише правопорушник був неповнолітнім.

У тих випадках, де правопорушники були неповнолітніми було здійснено 4 телефонні консультації з представниками правопорушників. Потім роботу у цих випадках було припинено через відмову представників правопорушників.

В інших 14 випадках медіаторами УЦП, відповідно до завдань програми було надано такі послуги:

- інформаційні листи до правопорушника – 10;
- телефонні консультації з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 9;
- телефонні консультації з правопорушниками –6;
- телефонні консультації з потерпілими –5;
- попередні зустрічі з правопорушниками – 2;
- попередні зустрічі з потерпілими – 1.
- попередніх зустрічей з представниками потерпілого/правопорушника – 3.

В 9 випадках роботу було припинено через неможливість контакту з правопорушником, в 1 одному – через відмову правопорушника та ще в 1 через відмову потерпілого брати участь у програмі примирення. Ще в 1 випадку в наслідок роботи медіаторів, примирення учасників кримінальної ситуації та відшкодування завданої шкоди відбулось за ініціативи правопорушника без проведення спільної зустрічі. В 1 випадку було проведено медіацію в рамках програми примирення. Під час моніторингу

виконання угоди, медіатори засвідчили повне виконання домовленостей, відшкодування правопорушником нанесеної шкоди та покращення стосунків між учасниками кримінальної ситуації.

Загалом за цей період, вираховуючи випадки, де потерпілим/правопорушником був потерпілий, було здійснено:

- надіслано інформаційних листів до правопорушника – 10;
- телефонних консультацій з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 13;
- телефонних консультацій з правопорушниками – 6;
- телефонних консультацій з потерпілими – 5;
- попередніх зустрічей з правопорушниками – 2;
- попередніх зустрічей з потерпілими – 1;
- попередніх зустрічей з представниками потерпілого/правопорушника – 3.

В четвертому кварталі 2004 року медіатори УЦП працювали у 33 випадках.

У 3 випадках як потерпілий так і правопорушник були неповнолітніми, ще в 2 випадках лише потерпілі були неповнолітніми.

У тих випадках, де правопорушники були неповнолітніми було здійснено 4 телефонні консультації з представниками правопорушників та надіслано 3 інформаційних листа самим правопорушникам. Потім роботу у цих випадках було припинено через відмову представників правопорушників (1 випадок), неможливість контакту з правопорушником (1 випадок). Ще 1 випадок було визнано ситуацією, що не підходить для програми примирення потерпілих та правопорушників.

В інших 30 випадках медіаторами УЦП, відповідно до завдань програми було надано такі послуги:

- інформаційні листи до правопорушника – 29;
- інформаційні листи до потерпілого – 2
- телефонні консультації з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 21;
- телефонні консультації з правопорушниками – 18;
- телефонні консультації з потерпілими – 7;
- попередні зустрічі з правопорушниками – 4;
- попередні зустрічі з потерпілими – 2.

В 11 випадках роботу було припинено через неможливість контакту з правопорушником, в 3 випадках через відмову потерпілого, в 13 – через відмову правопорушника. Ще в 1 випадку в наслідок роботи медіаторів, примирення учасників кримінальної ситуації та відшкодування завданої шкоди відбулось за ініціативи правопорушника без проведення спільної зустрічі. В 1 випадку було проведено медіацію в рамках програми примирення. Під час моніторингу виконання угоди, медіатори засвідчили часткове виконання домовленостей.

Загалом за цей період, вираховуючи випадки, де потерпілим/правопорушником був потерпілий, було здійснено:

- надіслано інформаційних листів до правопорушника – 31;
- надіслано інформаційних листів потерпілому – 2;
- телефонних консультацій з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 25;
- телефонних консультацій з правопорушниками – 18;
- телефонних консультацій з потерпілими – 7;
- попередніх зустрічей з правопорушниками – 4;

- попередніх зустрічей з потерпілими – 2.

У період з 1 січня по 15 лютого 2005 року медіатори УЦП працювали у 4 випадках.

В 1 випадку правопорушник був неповнолітнім. У цьому випадку було надіслано інформаційний лист правопорушнику (1) та потерпілій стороні (1), здійснено 4 телефонні консультації з батьками правопорушника, 2 телефонні консультації з правопорушником, 3 телефонні консультації з потерпілою стороною, 1 попередню зустріч з правопорушником, у- з потерпілою стороною та 2 – з родичами потерпілого та правопорушника. Внаслідок роботи медіаторів в цьому випадку було проведено медіацію. Під час спільної зустрічі між потерпілою стороною, правопорушником та його матір'ю було укладено угоду про відшкодування завданої шкоди, яка також містила домовленості щодо ресоціалізації правопорушника.

В інших 3 випадках медіаторами УЦП, відповідно до завдань програми було надано такі послуги:

- інформаційні листи до правопорушника – 3;
- телефонні консультації з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 2;
- телефонні консультації з правопорушниками –1;
- телефонні консультації з потерпілими – 2;
- попередні зустрічі з правопорушниками – 1.

В 2 випадках роботу було припинено через неможливість контакту з правопорушником. В 1 випадку було проведено медіацію в рамках програми примирення.

Загалом за цей період, вираховуючи випадки, де потерпілим/правопорушником був неповнолітній, було здійснено:

- надіслано інформаційних листів до правопорушника – 4;
- надіслано інформаційних листів потерпілому – 1;
- телефонних консультацій з родичами (представниками) правопорушника/потерпілого – 6;
- телефонних консультацій з правопорушниками –3;
- телефонних консультацій з потерпілими – 5;
- попередніх зустрічей з правопорушниками – 2;
- попередніх зустрічей з потерпілими – 1;
- попередніх зустрічей з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 2.

Загалом за час дії проекту медіатори працювали у 75 випадках.

Під час роботи учасникам кримінальної ситуації було надано таку кількість послуг:

- надіслано інформаційних листів до правопорушника – 47;
- надіслано інформаційних листів потерпілому – 4;
- телефонних консультацій з представниками правопорушника/потерпілого – 53;
- телефонних консультацій з правопорушниками –40;
- телефонних консультацій з потерпілими – 22;
- попередніх зустрічей з правопорушниками – 15;
- попередніх зустрічей з потерпілими – 12;
- попередніх зустрічей з родичами(представниками) правопорушника/потерпілого – 7.

У 9 випадках внаслідок роботи медіаторів потерпілим було відшкодовано спричинену злочином шкоду. В 4 з них було проведено безпосередню зустріч між потерпілим та правопорушником. У 6 випадках домовленості між потерпілим та правопорушником було виконано повністю, в 1 – частково. У двох випадках моніторинг виконання угоди ще не завершено.

ОЦІНКА ПІДГОТОВЧОГО ПЕРІОДУ (ПРЕМЕДІАЦІЇ) УЧАСНИКАМИ ПРОГРАМИ ПРИМИРЕННЯ

Оцінка підготовчого періоду (потерпіла сторона та особи, що підтримували)

№	Дослідницьке питання	Варіанти відповідей	Кількість респондентів
1.	Як Ви почуваетесь після зустрічі з медіатором?	Краще	2
		Нічого не змінилося	
		Гірше	
2.	Чи зустріч з медіатором вплинула на Вашу готовність обговорювати вплив кримінальної ситуації на Ваше життя?	Так, зустріч мені допомогла	2
		Це на мене не вплинуло	
		Ні, зустріч мені не допомогла	
3.	Чи лишилися у Вас питання стосовно процедури медіації?	Так	
		Ні	2
4.	Чи почувалися Ви комфортно/зручно під час зустрічі з медіатором?	Так	2
		Частково	
		Ні	
5.	Наскільки Ви задоволені результатами зустрічі з медіатором?	Повністю задоволений (-на)	2
		Частково задоволений (-на)	
		Зовсім не задоволений (-на)	
6.	Чи порекомендували б Ви іншій особі, яка потрапила в подібну ситуацію, прийняти участь у такій програмі?	Так, звичайно	2
		Можливо	
		Ні, ніколи	

Оцінка підготовчого періоду (правопорушник та особи, що підтримували)

№	Дослідницьке питання	Варіанти відповідей	Кількість респондентів
1.	Як Ви почуваетесь після зустрічі з медіатором?	Краще	11
		Нічого не змінилося	
		Гірше	
2.	Чи зустріч з медіатором вплинула на Вашу готовність обговорювати вплив кримінальної ситуації на Ваше життя?	Так, зустріч мені допомогла	9
		Це на мене не вплинуло	2
		Ні, зустріч мені не допомогла	
3.	Чи лишилися у Вас питання стосовно процедури медіації?	Так	1
		Ні	10
4.	Чи почувалися Ви комфортно/зручно під час зустрічі з медіатором?	Так	11
		Частково	
		Ні	
5.	Наскільки Ви задоволені результатами зустрічі з медіатором?	Повністю задоволений (-на)	10
		Частково задоволений (-на)	1
		Зовсім не задоволений (-на)	
6.	Чи порекомендували б Ви іншій особі, яка потрапила в подібну ситуацію, прийняти участь у такій програмі?	Так, звичайно	8
		Можливо	3
		Ні, ніколи	

ОЦІНКА ПРОЦЕДУРИ ПРИМИРЕННЯ (МЕДІАЦІЇ) УЧАСНИКАМИ ПРОГРАМИ

Оцінка процедури примирення (потерпіла сторона та особи, що підтримували)

№	Дослідницьке питання	Варіанти відповідей	Кількість респондентів
1.	Чи допомогла Вам зустріч з іншою стороною переконатися, що він/вона не вчинить повторного злочину проти Вас?	Так, зустріч мені допомогла	4
		Це на мене не вплинуло	1
		Ні, зустріч мені не допомогла	
2.	Як Ви вважаєте, чи зрозуміла інша сторона, як кримінальна ситуація вплинула на Ваше життя?	Так, зрозумів (-ла) повністю	
		Зрозумів (-ла) частково	4
		Ні, зовсім не зрозумів (-ла)	1
3.	Чи вплинула зустріч з іншою стороною на Ваші переживання стосовно ситуації злочину?	Я почуваюся краще	3
		Це на мене не вплинуло	2
		Я почуваюся гірше	
4.	Чи допомогла Вам зустріч з іншою стороною зрозуміти, чому він/вона вчинив(-ла) злочин?	Так, я зрозумів (-ла) чому	2
		Частково зрозумів (-ла)	2
		Ні, я не зрозумів (-ла) чому	1
5.	Чи сприяла участь в програмі медіації тому, що офіційне правосуддя стало більше відповідати Вашим потребам?	Так, сприяла	2
		Частково сприяла	2
		Ні, зовсім не сприяла	1
6.	Чи можете Ви сказати, що медіатор однаково ставився до Вас і до іншої сторони?	Так	5
		Частково	
		Ні	
7.	Чи почувалися Ви комфортно/зручно під час процедури примирення?	Так	5
		Частково	
		Ні	
8.	Наскільки Ви задоволені результатом процедури примирення?	Повністю задоволений (-на)	3
		Частково задоволений (-на)	2
		Зовсім не задоволений (-на)	
9.	Чи порекомендували б Ви іншій особі, яка потрапила в подібну ситуацію, прийняти участь у такій програмі?	Так, звичайно	4
		Можливо	1
		Ні, ніколи	

Оцінка процедури примирення (правопорушник та особи, що підтримували)

№	Дослідницьке питання	Варіанти відповідей	Кількість респондентів
1.	Як Ви вважаєте, чи змінилось ставлення іншої сторони до Вас протягом зустрічі?	Так, стало краще	8
		Не змінилось	
		Так, стало гірше	
2.	Чи допомогла Вам зустріч з іншою стороною зрозуміти як кримінальна ситуація вплинула на її/його життя?	Так, я усе зрозумів (-ла)	7
		Частково зрозумів (-ла)	1
		Ні, я нічого не зрозумів (-ла)	
3.	Чи сприяла участь в програмі примирення тому, що офіційне правосуддя стало більше відповідати Вашим потребам?	Так, сприяла	8
		Частково сприяла	
		Ні, зовсім не сприяла	
4.	Чи можете Ви сказати, що медіатор однаково ставився до Вас і до іншої сторони?	Так	8
		Частково	
		Ні	
5.	Чи почувалися Ви комфортно/зручно під час процедури примирення?	Так	8
		Частково	
		Ні	
6.	Наскільки Ви задоволені результатом процедури примирення?	Повністю задоволений (-на)	8
		Частково задоволений (-на)	
		Зовсім не задоволений (-на)	
7.	Чи порекомендували б Ви іншій особі, яка потрапила в подібну ситуацію, прийняти участь у такій програмі?	Так, звичайно	7
		Можливо	1
		Ні, ніколи	

ЗВІТ МЕДІАТОРА ПРО ПРОВЕДЕНІ ПОПЕРЕДНІ ЗУСТРІЧІ

№	Дослідницьке питання	Відповіді респондентів		
		Так	Частково	Ні
1.	Чи були досягнуті цілі попередньої зустрічі у роботі з правопорушником:			
	• позитивні зміни емоційного стану?	3	3	1
	• усвідомлення правопорушником власних потреб та інтересів?	5	2	
	• розуміння правопорушником суті програми?	4	3	
2.	Чи були досягнуті цілі попередньої зустрічі у роботі з потерпілим:			
	• позитивні зміни емоційного стану?	1	3	
	• усвідомлення потерпілим власних потреб та інтересів?	2	2	
	• розуміння потерпілим суті програми?	4		
3.	Чи були досягнуті цілі попередньої зустрічі у роботі з залученими особами (батьки, родичі, друзі) зі сторони правопорушника:			
	• позитивні зміни емоційного стану?	1	1	
	• розуміння залученою особою суті програми?	1	1	
	• усвідомлення залученою особою своєї ролі в процесі?	1	1	
4.	Чи були досягнуті цілі попередньої зустрічі у роботі з залученими особами (батьки, родичі, друзі) зі сторони потерпілого:			
	• позитивні зміни емоційного стану?	1		
	• розуміння залученою особою суті програми?	1		
	• усвідомлення залученою особою своєї ролі в процесі?		1	
	• готовність до зустрічі з правопорушником?	1		

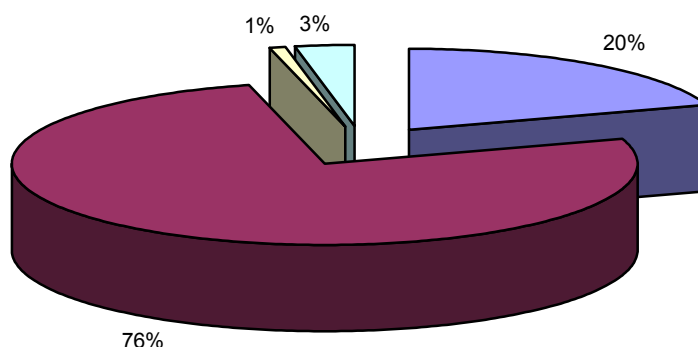
ЗВІТ МЕДІАТОРА ПРО ПРОВЕДЕНУ ПРОЦЕДУРУ ПРИМИРЕННЯ

№	Дослідницьке питання	Відповіді респондентів		
		Так	Частково	Ні
1.	Чи були досягнуті цілі процедури примирення у роботі з правопорушником:	1	3	
	• позитивні зміни емоційного стану?			
	• усвідомлення правопорушником впливу кримінальної ситуації на життя потерпілого?	1	1	2
	• вияв співчуття до потерпілого?	1	1	2
	• усвідомлення правопорушником своєї вини?	1		3
	• прийняття правопорушником відповідальності за свої дії?	1	2	1
	• щире каяття (вибачення) перед потерпілим?	2	1	1
2.	Чи були досягнуті цілі процедури примирення у роботі з потерпілим:			
	• позитивні зміни емоційного стану?	3	1	
	• розуміння потерпілим причин кримінальної ситуації?	1	2	1
	• позитивні зміни у ставленні до правопорушника?		3	1
	• чи пробачив потерпілий правопорушника?		4	
3.	Чи були досягнуті цілі процедури примирення у роботі з залученими особами (батьки, родичі, друзі) зі сторони правопорушника:	1	1	
	• позитивні зміни емоційного стану?			
	• розуміння впливу кримінальної ситуації на життя потерпілого?	2		
	• вияв співчуття до потерпілого?	1	1	
	• допомога/підтримка у прийнятті відповідальності правопорушником?		1	1
4.	Чи були досягнуті цілі попередньої зустрічі у роботі з залученими особами (батьки, родичі, друзі) зі сторони потерпілого:			
	• позитивні зміни емоційного стану?	1	1	
	• підтримка потерпілого протягом процесу?	1	1	
	• розуміння причин кримінальної ситуації?		1	1
	• позитивні зміни у ставленні до правопорушника?	1	1	
	• чи пробачили залучені особи правопорушника?	1	1	
5.	Чи було укладено угоду між сторонами?	4		
6.	Чи було прийняте рішення про матеріальне відшкодування?	3		1

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ (2003-2004 роки)

ЗАЛУЧЕНІ КОШТИ ЗА ДЖЕРЕЛАМИ ФІНАНСУВАННЯ, %

ISC-UCAN	20%, 50 000 USD
European Commission	76%, 124 887 Euro
International Renaissance Foundation	1%, 3 338 USD
British Embassy in Ukraine	3%, 10 313 GBP

ВИТРАЧЕНІ КОШТИ, ЗА КАТЕГОРІЯМИ, %

4 ОФІСНІ ВИТРАТИ	17%
1 ЗАРОБІТНА ПЛАТА ПЕРСОНАЛУ	16%
6 ПРОГРАМНІ ВИТРАТИ	37%
2 ГОНОРАРИ ЗАЛУЧЕНИХ ЕКСПЕРТІВ	15%
3 ВІДРЯДЖЕННЯ	8%
5 ОБЛАДНАННЯ	7%

